

KS. STANISŁAW KOTKOWSKI

Archiwa, Biblioteki
i Muzea Kościelne. T. 33: 1976

ŹRÓDŁA DO DZIEJÓW SEMINARIUM DIECEZJALNEGO
W SANDOMIERZU W LATACH 1820—1926

WSTĘP

Seminarium Diecezjalne w Sandomierzu zostało założone w związku z realizacją postulatów bulli pap. Piusa VII *Ex imposita nobis* z 30 VI 1818 dotyczących erekcji Diecezji Sandomierskiej i organizacji jej uczelni duchownej. Drugi z kolei biskup sandomierski, Adam Prosper Burzyński, dokonał 7 XI 1820 uroczystego otwarcia seminarium. Uczelnia ta, mimo przeszło półtorawiekowej historii nie doznała się obszerniejszego, monograficznego opracowania całości swych dziejów.

Literatura drukowana (opracowania) traktująca o Seminarium Sandomierskim jest uboga i fragmentaryczna. Spośród tej literatury nie mają dla badacza dziejów seminarium większego znaczenia kilkunastu wzmianki o charakterze ogólnoinformacyjnym, zawarte w encyklopediach¹ i jubileuszowym opracowaniu instytucji duchownych wydanym przez Kongregację Seminariorum i Uniwersytetów². Na większą uwagę zasługują dane zamieszczone głównie na łamach czasopism *Przegląd Katolicki* i *Kronika Diecezji Sandomierskiej*. Materiał w nich podany, ze względu na rodzaj publikacji, można podzielić na artykuły, reportaż sprawozdawcze (informujące na bieżąco o ważniejszych wydarzeniach), ogłoszenia propagandowe oraz różnego rodzaju notatki typu kronikarskiego. Wielce przydatnym materiałem dla opracowania zespołu dydaktyczno-wychowawczego Seminarium Sandomierskiego są zamieszczone w omawianych czasopismach wspomnienia o księżach profesorach tejże uczelni. Relacje te bowiem w niejednym wypadku uzupełniają luki wynikłe wskutek braku materiałów archiwalnych. Informacje jednak podane, zwłaszcza w nekrologach, nie zawsze są zgodne z prawdą. Z tego powodu można korzystać z zawartego w nich materiału dopiero po przeprowadzeniu krytyki zewnętrznej i wewnętrznej, i w miarę możliwości po skonfrontowaniu go z innymi niezależnymi źródłami.

Spośród materiałów zamieszczonych w *Przeglądzie Katolickim*, ukazującym się w Warszawie w latach 1863—1939, znaczną wartość dla omawianego tematu posiadają artykuły pisane przez księży profesorów Seminarium Sandomierskiego: Alfon-

¹ Zob. [S. Chodyński] X. S. Ch.: *Seminaria duch[owne] w Polsce*, w: *En. kośc.*, t. 25, Warszawa 1902, s. 53—54; [A. Fajęcki] X. A. F.: *Seminaria duchowne w Polsce*, w: *Podr. enc. kośc.*, t. 35/36, Warszawa 1912, s. 180—181.

² *Seminaria Ecclesiae Catholicae*, [ed.] Sacra Congregatio de Seminariis et Universitatibus, [Romae] 1963, s. 913—914.

sa Bułakowskiego³, Ludwika Piotrowicza⁴ i Józefa Rokosznego⁵. Szereg także cennych informacji, dotyczących zewnętrznych i wewnętrznych dziejów wspomnianej uczelni, znaleźć można, szczególnie w artykułach przygotowanych przez jej rektorów — księży: Pawła Kubickiego⁶ i Adama Szymańskiego⁷, na łamach *Kroniki Diecezji Sandomierskiej*.

Ważną podstawę do badań nad przeszłością Seminarium Sandomierskiego stanowią też przyczynki pióra jego absolwentów — księży: Melchiora Bulińskiego i Jana Wiśniewskiego oraz księży biskupów sufraganów Diecezji Sandomierskiej: Pawła Kubickiego i Walentego Wójcika.

W pośmiertnym wydaniu *Monografii miasta Sandomierza*, opracowanej przez słynnego profesora historii Akademii Duchownej Rzym.-Kat. w Warszawie i omawianego seminarium ks. Bulińskiego, w krótkim zarysie została podana geneza powstania uczelni sandomierskiej i scharakteryzowane nauczanie w niej przed r. 1875⁸. Podobnie pobieżnie i fragmentarycznie przedstawił dzieje zewnętrzne tegoż seminarium do r. 1926 historyk z zamiłowania — ks. Wiśniewski⁹. Wiele cennych

³ [A. Bułakowski]: *Korespondencja z sandomierskiego*, „Prz. katol.”, r. 1: 1863, s. 154—156, 429—430, 813—815.

W artykule zostały omówione w zwięzłym zarysie dzieje założenia Seminarium Diecezjalnego w Sandomierzu i jego kłopoty finansowe po częściowym pozarze budynku w 1863 r.

Bułakowski nieco szerzej przedstawił historię uczelni sandomierskiej na tle dziejów innych seminarium duchownych w artykule pt. *Zagajenie otwarcia kursu nauk w Seminarium Duchownym Sandomierskim, czytane wobec JW. Biskupa i kapituły katedralnej w d. 9 września 1876 r.*, „Prz. katol.”, r. 14: 1876, s. 792—795, 823—825.

⁴ L. Piotrowicz: *Biblioteka w Seminarium Sandomierskim*, „Prz. katol.”, r. 19: 1881, s. 475—476, 508—511.

Autor pełniący wtedy funkcję bibliotekarza seminaryjnego dokładnie omówił ówczesny stan księgozbioru uczelni sandomierskiej.

⁵ J. Rokoszný: *Z Sandomierza*, „Prz. katol.”, r. 42: 1904, s. 74—75.

W artykule tym Rokoszný scharakteryzował sprawy związane z przemieszczeniem seminarium do budynku po benedyktynekach sandomierskich w 1904 r.

⁶ P. Kubicki w sprawozdaniach zamieszczanych w „Kronice Diecezji Sandomierskiej” omawiał głównie organizację życia wewnętrznego seminarium. Podpisywał je skrótem „Kb” lub pseudonimem Franciszek Kabe. Wykaz jego artykułów znajdujących się we wspomnianym miesięczniku diecezjalnym i poświęconych problematyce seminaryjnej jest następujący: *Zakończenie roku szkolnego w seminarium diecezjalnym*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 1: 1908, s. 198—202; *Początek roku szkolnego w seminarium diecezjalnym*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 1: 1908, s. 264—267; *Zakończenie roku szkolnego w seminarium diecezjalnym i sprawozdanie z całego roku*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 2: 1909, s. 234—237; *Uroczystość św. Stanisława Kostki i święcenia kapłańskie w kościele seminaryjnym w Sandomierzu*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 3: 1910, s. 471—473; *Z Seminarium diecezjalnego*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 9: 1916, s. 59; *Moje wspomnienia z roku szkolnego 1892—1893 w Seminarium Duchownym w Sandomierzu*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 31: 1938, s. 94—104.

⁷ Szereg cennych informacji dla tematu pracy dostarcza opracowanie A. Szymańskiego pt. *Urywek z historii Sandomierskiego Seminarium Duchownego*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 22: 1929, s. 187—193. Rektor omówił w nim trzy problemy, które przeżywało seminarium na przełomie XIX i XX wieku, a mianowicie: 1 — sprawę nauczania przedmiotów „rosyjskich”, 2 — kwestię mieszkaniową i 3 — reorganizację studiów.

⁸ M. Buliński. *Monografia miasta Sandomierza*, Warszawa 1879, s. 405—408. Dzieło to wydał po śmierci autora jego uczeń ks. Wawrzyniec Kukliński.

⁹ J. Wiśniewski: *Seminarium Duchowne Rzym.-Katol. w Sandomierzu 1820—1926 oraz studium Katalog duchowieństwa świeckiego Diecezji Sandomierskiej*, Warszawa [1926]. W albumie tym podany został krótki zarys historii Seminarium Sandomierskiego i niekompletna lista jego uczniów i profesorów. Te same mniej więcej dane odnośnie dziejów uczelni, choć nieco poszerzone, powtórzył Wiśniewski w przyczynku noszącym tytuł *Seminarium Duchowne w Sandomierzu*, „Rocznik Diecezji Sandomierskiej na rok 1929”, Radom [1928], s. 33—36. Cenny materiał dla poznania kwalifikacji umysłowo-moralnych wychowawców seminarium znajduje się w opracowaniu tegoż autora pt. *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich od 1186 do 1926 r. tudzież sesje Kapituły Sandomierskiej od 1581 do 1866 r.*, Radom 1928. Z powodu nieścisłości trzeba korzystać z wymienionych opracowań autora z wielką ostrożnością, po przeprowadzeniu stosownej konfrontacji z innymi niezależnymi źródłami.

i bardzo interesujących, choć nie uporządkowanych, informacji do poznania losów uczelni sandomierskiej na tle sytuacji polityczno-kościelnej w Królestwie Polskim znajduje się w opracowaniach biskupa Kubickiego¹⁰. Ważne i w pełni naukowo opracowane materiały do dziejów księgozbioru seminaryjnego przynoszą artykuły biskupa Wójcika¹¹. Ponadto wypada zaznaczyć iż pewne wiadomości dotyczące założenia omawianej instytucji duchownej i nauczania w niej prawa kanonicznego przed r. 1917 znaleźć można w najobszerniejszym dotychczas syntetycznym opracowaniu o seminariach duchownych w Polsce pióra ks. prof. Aleksiego Petraniego¹².

Najobszerniej dotąd omówił dzieje Seminarium Sandomierskiego w swoich pracach autor niniejszego artykułu. Zarys historii założenia i półtorawiekowej działalności uczelni zamieścił na łamach czasopism *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*¹³ oraz *Kronika Diecezji Sandomierskiej*¹⁴. Formację intelektualną alumnów w nowo założonej uczelni zobrazował w artykule zatytułowanym *Nauczanie w Sandomierskim Seminarium Diecezjalnym w okresie pierwszego dwudziestolecia (1820—1841)*¹⁵. Artykuł ten stanowi część rozdziału V-go pracy magisterskiej pt. *Początkowe dzieje Seminarium Diecezjalnego w Sandomierzu (1820—1841)*¹⁶. Dalszy 85-letni okres istnienia uczelni został ujęty przez podpisanego autora w dysertacji doktorskiej noszącej tytuł *Seminarium Duchowne w Sandomierzu (1841—1926)*¹⁷. Ramy chronologiczne obydwu prac dyplomowych, pisanych pod kierunkiem ks. prof. dra M. Zywczyńskiego, zostały wytyczone przez daty nadania Seminarium Sandomierskiemu dwóch kolejnych statutów, tj. 1841 i 1926 roku. Dokumenty te, wprowadzające gruntowną reorganizację szczególnie życia wewnętrznego instytucji duchownej, stanowiły przełomowy moment w jej historii.

¹⁰ Dwie szczególnie prace P. Kubickiego stanowią cenne źródło dla poznania dziejów wewnętrznych Seminarium Sandomierskiego, a mianowicie: 1 — *Anton Ksawery Sotkiewicz, biskup sandomierski 1826—1901*, Sandomierz 1931 oraz 2 — *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861—1915*, cz. 1, t. 1 i 3, Sandomierz 1933 i cz. 3, t. 3, Sandomierz 1939. W pierwszej pozycji Kubicki omawiając życie i działalność biskupa Sotkiewicza podkreślił jego troskę o uczelnię diecezjalną. W drugiej natomiast cennym materiałem dla omawianego tematu jest charakterystyka stosunku rządu zaborczego w Królestwie Polskim do seminariów duchownych oraz działalności patriotycznej profesorów i alumnów uczelni sandomierskiej. Pomimo że druga pozycja nie została opracowana przez Kubickiego w sposób metodyczny, gdyż stanowi tylko zbiór materiałów, to jednak nie może jej pominąć żaden historyk badający dzieje Kościoła w zaborze rosyjskim XIX wieku. Krótkie informacje dotyczące studiów w seminarium sandomierskim podał P. Kubicki w pracy pt. *Dwa odczyty*, Sandomierz 1936.

¹¹ W. Wójcik: *Włączenie zbiorów poklasztornych do Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Arch. Bibl. Muz.”, t. 1: 1959/60, z. 2, s. 50—65; Tenże: *Cenniejsze rękopisy Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu*, „Arch. Bibl. Muz.”, t. 4, 1962, s. 259—330. Autor także zamieścił dane dotyczące włączenia księgozbiorów poklasztornych do biblioteki seminaryjnej w artykule *Tak zwana reforma klasztorów w 1864 roku na terenie Diecezji Sandomierskiej*, „Arch. Bibl. Muz.”, t. 23: 1971, s. 343—360. Starania przełożonych Seminarium Sandomierskiego o należyte przygotowanie wychowanków do posługi duszpasterskiej autor scharakteryzował w opublikowanym referacie pt. *Troska o formację kapłańską w Seminarium Duchownym w Sandomierzu (1820—1970)*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 64: 1971, s. 197—216.

¹² A. Petrani. *Nauka prawa kanonicznego w Polsce w XVIII i XIX wieku*, Lublin 1961, s. 21, 45—46 i 120—123.

¹³ S. Kotkowski: *Sto pięćdziesiąt lat istnienia i działalności Seminarium Duchownego w Sandomierzu (1820—1970)*, „Arch. Bibl. Muz.”, t. 21: 1970, s. 231—241.

¹⁴ S. Kotkowski: *Seminarium Duchowne w Sandomierzu (1820—1970)*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 63: 1970, s. 112—142.

¹⁵ Zob. „Rocz. teol.-kanon.”, t. 18: 1971, z. 4, s. 27—52.

¹⁶ Zob. Lublin 1968, maszyn. w Archiwum KUL.

¹⁷ Zob. Lublin 1971, maszyn. w Archiwum KUL.

Autor opublikował szkice biograficzne dwóch profesorów Seminarium Sandomierskiego: 1 — *Ks. Melchior Buliński 1810—1877*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 66: 1973, s. 14—20; 2 — *Ks. Jan Gajkowski 1866—1919*, „Kron. Diec. Sand.”, r. 66: 1973, s. 247—253.

Praca doktorska, podobnie jak magisterska, posiada układ rzeczowy. oczywiście z zachowaniem chronologii w ramach omawianych kolejno zagadnień. Od rzeczowej konstrukcji wywodów odbiegają tylko dwa pierwsze rozdziały rozprawy. Pierwszy z nich przedstawia w zarysie genezę założenia seminarium i jego dzieje przed 1841 r. W drugim zaś rozdziale dysertacji zostało omówione położenie uczelni sandomierskiej na tle sytuacji polityczno-kościelnej kraju. W pozostałych rozdziałach pracy zobrazowano główne czynniki funkcjonowania i rozwoju tej instytucji, a mianowicie: podstawy materialne umożliwiające jej egzystencję i normalne działanie (rozd. III — uposażenie seminarium), ramy organizacyjne obejmujące podmiot (rozd. IV — zwierzchność seminarijną) i przedmiot (rozd. V — alumni) procesu wychowawczego, jak również środki stosowane dla osiągnięcia jej celów (rozd. VI — nauczanie i rozdz. VII — wychowanie). W zakończeniu rozprawy, w oparciu o przeprowadzoną analizę bogatego materiału źródłowego a zarazem częściowo przy pomocy metody porównawczej, została podana synteza wyników przeprowadzonych w niej badań.

Do wyników wspomnianych badań, które posiadają szczególną wartość dla przedmiotu dysertacji, należy głównie szersze po raz pierwszy w dotychczasowej historiografii polskich seminarium duchownych naświetlenie położenia uczelni sandomierskiej (a w pewnej mierze także innych tego typu szkół w kraju) na tle sytuacji polityczno-kościelnej w Królestwie Polskim. Przy tym na szczególną uwagę zasługuje (przed pierwszą wojną światową) wpływ na życie seminarijne czynników rządowych, usiłujących kształcić i wychowywać alumnów w duchu obostrzonych zasad józefinizmu oraz dążących do ich rusyfikacji. Zwłaszcza po upadku powstania styczniowego całe społeczeństwo polskie a z nim Kościół doznawały od zabiorcy ucisku i prześladowań na każdym odcinku życia narodowego. Podcinano podstawy tradycji narodu, niszczone kulturę polską, rusyfikowano kraj. Jednym z czynników, i to ważnych, prowadzących do celu, było szkolnictwo wszystkich typów i stopni a w tym i szkolnictwo duchowne. W dążeniach władz zaborskich do podporządkowania sobie uczelni duchownych ważną rolę odgrywało wprowadzenie do programu nauczania seminarijnego przedmiotów „rosyjskich” (języka rosyjskiego, literatury rosyjskiej i historii Rosji) oraz rozciąganie kontroli nad profesorami i przeprowadzanie wizytacji seminarium przez rządowe władze szkolne. Słowem, wychowanie kleryka i doprowadzenie go do placówki duszpasterskiej w seminarium duchownych Królestwa Polskiego było jednym łańcuchem trudności, którego pierwsze ogniwo tkwiło w ukazie carskim z 20 XI 1875 uzależniającym przyjęcie aspiranta do seminarium od zatwierdzenia miejscowego gubernatora, a ostatnie — w prawie z 30 V 1895, uzależniającym nominację neoprezbitera na stanowisko parafialne od posiadania przez niego matury z przedmiotów „rosyjskich”. Przedstawiając poczynania zaborscy praca ukazuje równocześnie postawę władz kościelnych i ich walkę z niszczytelską działalnością caratu.

Wypada także zaznaczyć, że wspomniane prace dyplomowe, uwzględniając omówione wyżej opracowania, są pierwszą próbą naukowego ujęcia ponad stuletniego etapu dziejów Seminarium Sandomierskiego i częściową realizacją postulatu odnośnie monograficznego opracowania całości jego historii. Jako studia historyczne oparte zostały na szerokiej bazie źródłowej, głównie na rękopisach archiwalnych i bibliotecznych, dotychczas tylko w niewielkim stopniu wykorzystanych przez badaczy¹⁸.

¹⁸ W wymienionych pracach dyplomowych autora podana została obszerna literatura pomocnicza przedmiotu.

I. ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Z drukowanych źródeł bezpośrednio dotyczących Seminarium Sandomierskiego na pierwszym miejscu wypada wymienić łaciński tekst bulli pap. Piusa VII *Ex imposita nobis* i jego wersje w języku polskim opracowaną przez O. Beiersdorfa¹⁹. Urzędową interpretację statutu seminaryjnego z 6 II 1841 stanowią uchwały pierwszego synodu Diecezji Sandomierskiej z 1923 roku²⁰. Zbiór codziennych modlitw alumnów znajduje się w *Preces matutinae ac vespertinae alumnorum Seminarii Sandomiriensis* (Sandomiriae 1926). Organizację życia wewnętrznego omawianej instytucji po 1926 r. obrazuje *Regulam Seminarium Duchownego Rz. Katolickiego w Sandomierzu (Przepisy dla zwierzchności seminaryjnej i alumnów)*, Sandomierz 1926. Wykazy statystyczne odnoszące się do niej są podane w schematyzmach Diecezji Sandomierskiej²¹, *Roczniku Instytutów Religijnych i Edukacyjnych w Królestwie Polskim* (Warszawa 1824, 1826/27, 1830), *Roczniku rządowym guberni radomskiej* z 1884 roku²² i *Schematyzmie Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej* (Oprac. Zygmunt Adam Czernicki, stan z 1 I 1925 r.), Kraków (1925). Do tej grupy źródeł można także zaliczyć niektóre pisma urzędowe władzy diecezjalnej dotyczące seminarium. Dokumenty te przeważnie były zamieszczane w *Kronice Diecezji Sandomierskiej*²³.

II. ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE

Zachowane źródła do dziejów Seminarium Sandomierskiego tylko częściowo zostały wydrukowane, w większej jednak mierze pozostają jeszcze w archiwach i bibliotekach. Spośród archiwów i bibliotek kościelnych zasadniczej wagi materiały źródłowe dla poruszanego zagadnienia zawierają sandomierskie archiwa: Kurii Diecezjalnej²⁴, Seminarium Duchownego²⁵ i Kapituły Katedralnej²⁶ oraz Biblioteka Seminarium Duchownego w Sandomierzu²⁷.

Pod względem ilości i wszechstronności zawartych informacji, ważnych dla omawianej problematyki, wypada na pierwszym miejscu postawić kurialne akta zespołu seminaryjnego. Akta te składają się z ogromnych, liczących niejednokrotnie kilkaset kart, woluminów, posiadających układ rzeczowo-chronologiczny. Zawierają one wiele danych do spraw związanych z uposażeniem i organizacją życia

¹⁹ Tekst łaciński bulli *Ex imposita nobis* znajduje się w wydaniu A. Mercati: *Raccolta di concordati su materie ecclesiastiche tra la Santa Sede e la autorità civili* [...], Nuova edizione anastatica con supplemento, vol. 1 [Roma 1954] s. 638—648. Tekst polski bulli opracował O. Beiersdorf: *Papieżstwo wobec sprawy polskiej w latach 1772—1864, Wybór źródeł*, Wrocław 1960, s. 271—283.

²⁰ *Prima synodus dioecesisana Sandomiriensis*, Sandomiriae 1923, s. 130—132.

²¹ Schematyzmy od 1820 do 1921 r. nosiły nazwę *Consignatio cleri saecularis ac regularis Dioecesis Sandomiriensis*; w latach zaś 1921—1932 wydawane były pt. *Catalogus ecclesiarum et cleri saecularis ac regularis Dioecesis Sandomiriensis*.

²² *Materiaty do statističeskago opisanija Radomskoj Gubernii, Sobrany i izdany pod rukovodstvom' b. načalnika gubernii knjazja V.M. Dołgorukova*, vyp. 3, Radom 1884, s. 5—7.

²³ Zob. „Kron. Diec. Sand.”, r. 1: 1908, s. 32, 365; r. 2: 1909, s. 152—153, r. 3: 1910, s. 288; r. 4: 1911, s. 125, 154, 242, 307—308; r. 5: 1912, s. 124, 188—189, 300—301, 392; r. 14: 1921, s. 84, 106, 149, 186; r. 15: 1922, s. 69, 211—212, 218; r. 19: 1926, s. 179, 327, 345—348.

²⁴ Archiwum Kurialne w Sandomierzu znajduje się w stadium porządkowania. Akta podzielone zostały na zespoły, ale nie posiadają jeszcze sygnatur. Niektóre tylko woluminy tego archiwum posiadają foliację lub paginację.

²⁵ Niektóre tylko woluminy archiwum seminaryjnego posiadają foliację lub paginację.

²⁶ Zob. W. Wójcik: *Archiwum i Biblioteka Kapituły w Sandomierzu*, „Arch. Bibl. Muz.”, t. 7: 1963, s. 5—41.

²⁷ Zob. W. Wójcik: *Cenniejsze rękopisy*, jw.

naukowo-wychowawczego Seminarium Sandomierskiego. Ponadto dostarczają licznych wiadomości z zakresu zagadnień personalnych uczelni. Wiadomości te zawarte są w nie zawsze kompletnych listach profesorów i alumnów oraz w raportach rocznych sporządzanych przez rektorów. Wspomniane wykazy tabelaryczne oraz zachowane w szczątkowym stanie protokoły sporządzane z okazji przyjmowania do seminarium aspirantów (znajdujące się w zespole akt seminaryjnych i w aktach Archiwum Seminarium Duchownego w Sandomierzu) zawierają dane o ich personaliach jak: miejsce urodzenia, wykształcenie, pochodzenie diecezjalne lub zakonne i społeczne. Podobnych wiadomości dostarcza kurialny zespół akt personalnych: biskupów i księży. W niektórych wypadkach dane zaczerpnięte z powyższych źródeł nie są całkowicie pewne i kompletne²⁸. Ogólnie jednak stanowią one cenny materiał do badań nad strukturą społeczną kleryków omawianej uczelni.

W kwestii organizacji i działalności Seminarium Sandomierskiego zaangażowane były czynniki kościelne i państwowe. Pełną władzę zwierzchnią nad nim, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego, posiadali tylko biskupi lub administratorzy Diecezji Sandomierskiej. Do ich kompetencji należało zarządzanie i utrzymanie zakładu, mianowanie bezpośrednich jego przełożonych i wychowawców, kontrola jego spraw gospodarczych, pracy naukowej i wychowawczej oraz czuwanie, aby w nim było ściśle zachowywane prawo kościelne. Z tego powodu ordynariusze sandomierscy sami, lub przez delegatów, często przeprowadzali wizytacje uczelni, uczestniczyli w sesjach pedagogicznych, egzaminach. Oni również załatwiali wszelkie urzędowe sprawy seminaryjne z różnego stopnia władzami kościelnymi i państwowymi. Z bogatego materiału źródłowego znajdującego się w kurialnych aktach zespołu seminaryjnego (statutów uczelni, dokumentów i korespondencji urzędowej ordynariuszy sandomierskich) wynika, że każdy z nich okazywał wiele troski o powierzoną im pieczę instytucję diecezjalną. Ponadto warto zaznaczyć, że wspomniany zespół kurialny zawiera cenne wiadomości o postawie patriotyczno-społecznej wychowawców i seminarzystów uczelni sandomierskiej.

Drugą grupą źródeł dostarczających informacji, równie ważnych i istotnych jak poprzednie, są akta Archiwum Seminarium Duchownego w Sandomierzu i pokrewne im materiały rękopiśmienne Biblioteki Seminaryjnej.

Z akt archiwum seminaryjnego na szczególną uwagę zasługują posyty zawierające statuty uczelni i zarządzenia jej władzy. Materiałami obfitymi i niezwykle cennymi dla zobrazowania całokształtu życia omawianej instytucji są księgi sesji seminaryjnych. Ilościowo niewielki, ale za to bardzo ciekawy materiał ilustrujący postawę patriotyczno-społeczną alumnów i ich wychowawców znajduje się w kronice seminaryjnej obejmującej lata 1905—1906. Stronę zaś finansową zakładu seminaryjnego obrazują księgi rachunkowe noszące nazwę „regestrów”, „dzienników” lub „ksiąg” przychodów i rozchodów seminaryjnych. Pomocniczymi natomiast źródłami dla poznania stanu biblioteki i podręczników, z których wykładano w uczelni, są zachowane katalogi. Ponadto o treści korespondencji zwierzchności seminaryjnej informują dwa dzienniki zdawczo-odbiorcze. Obejmują one okres lat 1821—1831 i 1838—1867, ale merytorycznie nie przedstawiają większego znaczenia dla omawianego zagadnienia, gdyż są fragmentaryczne i niekompletne.

Cennym i bogatym zespołem źródeł do poznania życia omawianej instytucji duchownej, a zwłaszcza organizacji kleryckich, są rękopisy Biblioteki Seminarium Duchownego w Sandomierzu.

²⁸ Wobec znacznego osłabienia (w omawianym okresie) współzależności pomiędzy układem stanowym a pozycją społeczną, trudno męjednokrotnie dokładnie ustalić pochodzenie społeczne seminarzystów sandomierskich.

Ważnym źródłem dla poznania zabiegów Sandomierskiej Kapituły Katedralnej około założenia i zorganizowania seminarium diecezjalnego są księgi jej sesji.

Warto także nadmienić, iż materiały z prywatnych zbiorów ks. prałata dra Edwarda Górskiego (byłego wicerektora wspomnianej uczelni) stanowią wielce przydatne źródło do opracowywania spraw związanych z nauczaniem w Seminarium Sandomierskim w ostatnim dziesięcioleciu omawianego okresu jego istnienia.

Scharakteryzowane dotychczas rękopisy archiwalne i biblioteczne stanowią zasadniczą podstawę źródłową do dziejów uczelni sandomierskiej. Pozostałe bowiem materiały znajdujące się w archiwach kościelnych są mniejszej wagi dla poruszanego zagadnienia, gdyż na ogół dotyczą tylko Seminarium Sandomierskiego w sposób pośredni.

Ze źródeł w archiwach kościelnych poza Diecezją Sandomierską na wzmiankę zasługują materiały znajdujące się w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach. Traktują one zwłaszcza o sprawach związanych z kształceniem kleryków Diecezji Kieleckiej w uczelni sandomierskiej (w latach, gdy Seminarium Kieleckie było zamknięte przez władze zaborcze).

Dane zgromadzone w Archiwum Kurii Biskupiej w Lublinie dotyczą ważnych zagadnień związanych z korespondencją rządów diecezji Królestwa Polskiego (także ordynariuszy sandomierskich) z władzami zaborczymi w kwestii nauczania przedmiotów „rosyjskich” w seminarjach duchownych.

Materiał z Archiwum Prowincji OO. Reformatów w Krakowie ogranicza się do kilku zaledwie szczegółów związanych z biografią założyciela i profesora Seminarium Sandomierskiego.

Pośrednimi źródłami do dziejów uczelni sandomierskiej, z których można korzystać z zachowaniem daleko idącej ostrożności, gdyż zawierają wiele niedokładnych wiadomości, są akta procesów informacyjnych (Processus Consistoriales) rządów Diecezji Sandomierskiej. Akta te w oryginale znajdują się w Bibliotece Watykańskiej (Bibliotheca Apostolica Vaticana), a w postaci mikrofilmów w Ośrodku Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

Spośród archiwów państwowych najwięcej interesującego materiału dla badacza dziejów Seminarium Sandomierskiego znajduje się w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach, Oddział Terenowy w Radomiu. Z jednostek archiwalnych tej instytucji na specjalną uwagę zasługują dwa woluminy noszące wspólną nazwę „Akta Szkoły Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1905—1915”. Materiał w nich zawarty dotyczy całokształtu spraw związanych z kontrolą świeckich władz szkolnych nad nauczaniem przedmiotów „rosyjskich” w Seminarium Sandomierskim. Ponadto teczka z aktami luźnymi znajdująca się w tym archiwum dostarcza cennych informacji o czynnym udziale alumnów uczelni sandomierskiej w powstaniu styczniowym²⁹.

Podobnie ważnych i bogatych materiałów, odnoszących się głównie do strony naukowej i finansowej omawianej uczelni, dostarcza zespół „Akt Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1917—1939. Departament V Wyznań 1918—1939” znajdujący się w Archiwum Akt Nowych w Warszawie.

Niewiele natomiast informacji z zakresu omawianego zagadnienia można odzyskać w udostępnianych do badań naukowych materiałach Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie. Kilka zaledwie danych statystycznych dotyczących bezpośrednio Seminarium Sandomierskiego znajduje się w „Aktach Rady Stanu Kró-

²⁹ Akta wspomniane nie są jeszcze zinwentaryzowane. Z tej racji teczce umownie w niniejszym studium nadano tytuł „Akta luźne dotyczące powstania styczniowego”.

lestwa Polskiego 1816—1867. Bogaty zaś materiał porównawczy odnośnie organizacji uczelni duchownych zawierają zespoły: „Akta Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu Król. Pol. 1820—1826”, „Akta Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych 1815—1868” i „Protokoły posiedzeń Rady Administracyjnej Król. Pol. 1815—1867”.

Niemniej ważnym od warszawskiego jest materiał porównawczy zgromadzony w zespole „Kancelarii Gubernatora Lubelskiego” (znajdującym się w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Lublinie)³⁰. Źródła w nim zawarte obrazują dążenia rządu zaborczego do rusyfikacji i rozciągnięcia nadzoru nad seminariami duchownymi Królestwa Polskiego.

Podobnie cenny materiał porównawczy znajduje się w zespole „Akt miasta Sandomierza z lat 1540—1950” należącym do Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Kielcach, Oddziału Terenowego w Sandomierzu. Źródła tego zespołu świadczą między innymi o manifestacjach patriotycznych sandomierzan w okresie powstania styczniowego i represjach stosowanych przez władze zaborcze Królestwa Polskiego.

Omówione tu źródła zarówno drukowane, jak i rękopiśmienne wyczerpują w obecnej chwili dostępny i znany zestaw materiałów służących do rekonstrukcji dziejów Seminarium Sandomierskiego w latach 1820—1926. Źródła te, choć pod względem liczbowym stanowią dość pokaźny zespół, to jednak merytorycznie podają w wielu wypadkach niekompletne i fragmentaryczne informacje. Przedstawiają one na ogół materiał mało syntetyczny. Z tej racji dokładne odtworzenie całokształtu życia uczelni sandomierskiej (w omawianym okresie) nastrocza wiele trudności.

Wypada w końcu zaznaczyć, że powyższy materiał piśmienniczy można jeszcze uzupełnić ustnymi relacjami bezpośrednich lub pośrednich świadków wydarzeń i spraw objętych tematem.

W wykazie akt przedstawionych zespołów archiwów kościelnych i państwowych pominięto ich zewnętrzny opis. Z tego powodu wypada tu dodać kilka słów objaśnienia. Stan zachowania omawianych zasobów archiwalnych, poza niewielkimi wyjątkami, można określić jako dobry. Pod względem formatu poszczególne posyty czy dokumenty przedstawiają się różnorodnie. Najczęściej posiadają format A-4, chociaż niektóre z woluminów mają większe rozmiary. Posyty przeważnie posiadają rzeczowo-chronologiczny układ akt. Większość akt nie jest foliowana ani paginowana, co zadecydowało o tym, że nie podaje się objętości poszczególnych teczek. Teksty źródeł są pisane na ogół w języku rosyjskim (zwłaszcza w latach 1868—1915), polskim i łacińskim; mniej natomiast w języku francuskim i niemieckim.

Wykaz akt³¹

A. ARCHIWA I BIBLIOTEKI KOŚCIELNE

I. Archiwum Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu

a. Akta seminaryjne

1. Akta t. s. Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1789—1844.

Kopia dekretu z 11 II 1817, w którym namiestnik Królestwa Polskiego Józef

³⁰ Zob. Opracowanie zespołu — J. Tomczyk: *Przewodnik po zespole akt Kancelarii Gubernatora Lubelskiego z lat 1866—1917*, Warszawa 1966.

³¹ Teksty źródłowe przytaczane są w niniejszym studium zgodnie z zasadami podanymi przez I. Innatowicza: *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX wie-*

Zajączek określił warunki przyjmowania aspirantów do seminarium duchownych.

Kopia dekretu Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z 23 II 1817. Rada podała w nim wymagany cenzus naukowy wstępujących kandydatów do seminarium duchownych.

Pismo pierwszego bpa sandomierskiego Stefana Hołowczyca do Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z prośbą o pomoc w zorganizowaniu Seminarium Diecezjalnego w Sandomierzu oraz wyznaczenie dla niego stałego etatu, 20 XI 1819.

Kopia umowy zawartej przez Józefa Dutkowskiego, kanonika Sandomierskiej Kapituły Katedralnej, z Bernardem Bzinkowskim, administratorem Seminarium Kieleckiego, o dalszy w nim pobyt alumnów sandomierskich, 22 XII 1819.

Pertraktacje bpa sandomierskiego Adama Prospera Burzyńskiego z Komisją Rządową WRiOP w sprawie założenia Seminarium Sandomierskiego i ustalenia dla niego stałego funduszu, 3 I, 24 VI, 25 VIII i 30 X 1820.

Pismo z 3 VIII 1820, w którym bp sandomierski Burzyński mianował sześciu komisarzy do sprawowania nadzoru nad księgozbiorami pozostawionymi przez Samuela Bogumiła Landego w skasowanych klasztorach Diecezji Sandomierskiej.

Oryginał reskryptu z 22 XII 1820, w którym Komisja Rządowa WRiOP wyznała Seminarium Sandomierskiemu roczny etat z funduszu supresyjnego w wysokości 20700 złp. Reskrypt ten był zarazem rządowym aktem erygującym wspomnianą uczelnię.

Projekt rządowy studiów seminaryjnych opracowany na zlecenie Komisji Rządowej WRiOP przez biskupów Stefana Hołowczyca i Adama Michała Prazmowskiego oraz ks. Józefa Koźmiana. Projekt ów, za pośrednictwem ministra Stanisława Grabowskiego, został przesłany 14 III 1821 do wszystkich diecezji Królestwa Polskiego. Otrzymał go także bp sandomierski. Do projektu dołączone zostały dwie tabele z rozkładami zajęć, podpisane przez Pawła Głuszyńskiego, sekretarza generalnego Komisji Rządowej WRiOP, 14 III 1821.

Reskrypty Komisji Rządowej WRiOP zabraniające przyjmować aspirantów obcokrajowych na konto etatu przydzielonego seminarium duchownym przez rząd Królestwa Polskiego, 10 I 1824 i 1 X 1830.

Oryginał statutu omawianej uczelni z podpisem bpa Burzyńskiego pt. Urządzenie Seminarium Diecezjalnego Sandomierskiego w roku 1826/27. Statut ten wydany 1 IX 1826 składa się ze wstępu i dwóch części: urzędzenia „ogólnego” i „szczególnego”. Urządzenie „ogólne” posiada 5 rozdziałów, zawierających 15 paragrafów, a urządzenie „szczególne” — 10 rozdziałów, dzielących się na 39 paragrafów.

Protokół wizytacji Seminarium Sandomierskiego przez bpa Burzyńskiego i prowizorów, 23 VII 1830.

Rozkład lekcyjny w Sandomierskim Seminarium w roku szk. 1836/37, 6 X 1836.

Projekt programu nauczania w seminarjach diecezjalnych Królestwa Polskiego ułożony w 1836 r. przez Komitet Rady Wychowania Publicznego z czterema tablicami. Dwie spośród nich zawierają wykaz dzieł, z których nauczano w seminarjach. Pierwsza — informuje o podręcznikach przedmiotów filozoficznych, a dru-

ku, „Stud. źródłoźn.”, t. 7: 1962, s. 99—124. W wyjątkowych wypadkach zachowane zostały duże litery tam, gdzie według instrukcji winny być małe. Opuszczenia w tekście zaznaczono trzema kropkami w nawiasach kwadratowych: [...].

Przytoczone w studium daty są podane według nowego stylu.

Wypada zaznaczyć, że materiał zawarty w aktach tworzy często prawdziwą „silva rerum”. Z tego powodu w wykazie akt omówiono bardziej szczegółowo posyty zawierające ważniejsze źródła dla przedmiotu studium.

ga — teologicznych. Pozostałe dwie tablice podają tygodniowy rozkład zajęć w seminarjach, 14 XI 1836.

Reskrypt Komisji Rządowej WRiOP z 19 IV 1843 przyznający fundusz 1979 rub. 27 kop. na rozbudowę gmachu seminaryjnego.

2. Akta alumnów wysyłanych do Akademii Duchownej Rzym.-Kat. w Warszawie 1824—1868.

Personalalia alumnów sandomierskich wysyłanych na wyższe studia.

3. Akta alumnów seminarium 1825—1831.

Listy aspirantów i alumnów Seminarium Sandomierskiego oraz protokoły egzaminów wstępnych z l. 1825—1831.

Raporty o stanie seminarium z l. 1825—1831.

Korespondencja bpa sandomierskiego ze Stolicą Apostolską w sprawie uzyskania dyspens dla alumnów przed ich święceniemi, 15 X 1827.

Pismo komisarza obwodu sandomierskiego skierowane do Konsystorza Sandomierskiego z poleceniem, ażeby 23 alumnów sandomierskich stawiało się 20 VI 1828 r. do Radomia przed komisją superawizacyjną, 13 VI 1828.

Reskrypt Komisji Rządowej WRiOP określający warunki przyjmowania aspirantów do seminarium, 10 XI 1828.

Sprawozdanie z wizytacji seminarium przeprowadzonej 8 III 1830 przez bpa Buzzyńskiego i przepisy dotyczące karność alumnów, 20 III 1830.

Protokoły komisji biskupiej o stanie karność w Seminarium Sandomierskim, 23 VII 1830.

Reskrypt Komisji Rządowej WRiOP zalecający przełożonym surowo karać alumnów nie zachowujących przepisów regulaminu seminaryjnego, 7 I 1831.

4. Akta urzędzeń ogólnych 1825—1831.

Kopia reskryptu z 6 VI 1826, w którym Komisja Rządowa WRiOP poleciła, ażeby aspiranci przyjmowani do seminarjów podpisali deklaracje, że nie należeli i w przyszłości nie będą należeć do żadnej tajnej organizacji o celach politycznych. W pozycie tym znajduje się kilka egzemplarzy dwóch wzorów deklaracji.

5. Akta alumnów Seminarium Duchownego Sandomierskiego 1831—1844.

Protokoły egzaminów aspiranckich z l. 1831—1844.

Litterae dimissoriae wystawione przez ordynariuszy sandomierskich i katalogi wyświęconych alumnów.

Oświadczenia składane przez wstępujących do seminarium, że są wolni od wojska oraz obowiązków prywatnych i publicznych.

6. Akta t. s. raportów, wykazów, list alumnów i profesorów seminarium duchownego oraz egzaminów aspiranckich konkursowych i seminaryjnych 1833—1866.

Wykazy tabelaryczne z danymi personalnymi profesorów seminarium.

Protokoły egzaminów aspiranckich i seminaryjnych.

Deklaracje aspirantów do stanu duchownego, że są wolni od wojska oraz obowiązków prywatnych i publicznych.

Rozkłady zajęć lekcyjnych w seminarium z 6 X 1836, 6 X 1842, 17 IV 1850 i 1 IX 1864.

Dane o podstawie patriotycznej wychowawców i seminarzystów uczelni sandomierskiej, 22 XI 1861.

7. Akta t. s. funduszków, lokali, biblioteki i wszelkiej własności seminarium duchownego 1841—1866.

Plany gmachu seminaryjnego, 14 VIII i 30 X 1841.

Raporty o stanie gospodarczym seminarium, 19 IV 1843, 24 VI 1849, 27 II i 30 III 1857.

Relacje o stanie księgozbioru seminaryjnego, 22 i 24 VII 1863, 12 IX 1864, 2 XII 1865 i 31 V 1866.

Dane o przebiegu likwidacji w 1819 r. księgozbiórów poklasztornych w Diecezji Sandomierskiej, 15 X 1863.

Wykazy ofiar i składek złożonych przez duchowieństwo na powiększenie księgozbioru i odbudowę gmachu seminaryjnego, 15 X 1863, 3 V i 12 IX 1864, 31 V 1866.

Pismo rektora seminarium Antoniego Misiórskiego do ks. Adama Jakubowskiego, dyrektora Biblioteki Głównej w Warszawie, o przydział bibliotece uczelni sandomierskiej dzieł z zakresu historii Kościoła, literatury polskiej i teologii, 2 V 1864.

Opis urządzenia i poświęcenia kaplicy-oratorium w seminarium, 31 V 1866.

8. Akta naukowego usposobienia profesorów i alumnów seminarium 1842—1869.

Listy z danymi personalnymi o profesorach i alumnach oraz raporty o stanie seminarium, składane do zatwierdzenia przez władzę diecezjalną odpowiednim komisjom rządowym.

Opis wizytacji, którą generalny wizytator szkół J. W. Chlebowicz przeprowadził 6 VI 1845 w Seminarium Sandomierskim, 23 VII 1845.

Skład komisji prowizorów seminaryjnych, 27 VII 1846.

Przepisy rządowe, aby kandydat przed objęciem posady profesorskiej w seminarium składał przysięgę na wierność tronowi i podpisał deklarację stwierdzającą, że nie należał do tajnych organizacji, 14 VIII 1846 i 23 VI 1865.

Przywrócenie w programie nauczania w seminarium kursu przygotowawczego i wprowadzenie jednogodzinnych lekcji, 20 X 1860.

Dane o postawie patriotycznej alumnów sandomierskich i ich udziale w powstaniu styczniowym, 1 VI 1863.

Pismo W. Czerkaskiego, głównego dyrektora Komisji Rządowej SWiD z żądaniem, aby bp sandomierski przysłał mu do zatwierdzenia listę profesorów seminarium i odpowiedź bpa Józefa Juszyńskiego, 13 i 26 III 1865.

Stan zasobów biblioteki seminaryjnej po włączeniu do niej w latach 1864—1867 księgozbiórów po skasowanych klasztorach Diecezji Sandomierskiej, 1 VII 1866 i 21 I 1869.

Projekt uposażenia seminarium przedłożony władzom rządowym 2 I 1868, w którym bp sandomierski domagał się, aby rząd przyznał uczelni etat wynoszący 15775 rb., 21 XII 1867.

9. Akta t. s. ogólnych urządzeń seminarium i nowicjatów zakonnych 1844—1865.

Petycje ordynariuszy sandomierskich skierowane do władz rządowych w sprawie podwyższenia dotacji dla seminarium. Sprawy majątkowe i uposażenie uczelni. Koszty utrzymania alumnów, administracja i rozbudowa gmachu seminaryjnego.

Uprawnienia i obowiązki bezpośrednio przełożonych i wychowawców w seminarium.

Program studiów seminaryjnych.

Reskrypt Komisji Rządowej SWiD z 30 XI 1844 w sprawie legitymacji kleryków.

Reskrypt namiestnika Królestwa Polskiego z 8 VI 1845 o zaciągu wojskowym alumnów, 5 VII 1845.

Pismo bpa sandomierskiego J. Goldtmana skierowane 7 VIII 1845 do Komisji Rządowej SWiD w sprawie oznaczenia stałej liczby alumnów.

Przepisy bpa Goldtmana z 21 III 1846 dotyczące karności kleryków sandomierskich.

Organizacja uroczystości seminaryjnych: akademii, odczytów, wieczornic i towarzyskich kolacji „fraternae consolationes”, 1 VI 1860.

Stan księgozbioru seminaryjnego, 17 VI 1863.

10. Akta t. s. spisu wojskowego alumnów seminarium 1844—1871.

Reskrypty rządowe z 31 VIII 1847, 27 V 1848; ukaz carski z 15 III 1859 i „Instrukcja Rekrucka” Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z 13 XI 1860 w sprawie zaciągu wojskowego alumnów.

Reskrypt rządowy z 21 III 1865 polecający, aby aspiranci do stanu duchownego do podania o dopuszczenie ich do egzaminu wstępnego załączali zaświadczenia, potwierdzone przez wojennych naczelników powiatowych i władze policyjne, informujące, że nie brali udziału w insurekcji.

Dane o skazaniu kleryków sandomierskich na zesłanie za ich udział w powstaniu styczniowym, 15 IV 1865.

11. Akta funduszków i reperacji seminarium 1844—1871.

Stan gospodarczy i projekty poprawy wyposażenia seminarium przedkładane przez zarząd uczelni odpowiednim władzom rządowym. Dotacje duchowieństwa na cele seminarium. Stan księgozbioru seminaryjnego.

12. Inwentarz fundi instructi Seminarium Diecezji Sandomierskiej 1864 r.

Projekt wyposażenia seminarium przedłożony Komisji Rządowej WRiOP przez bpa sandomierskiego J. Juszyńskiego. 9 III 1864.

Opis budynku seminaryjnego, 6 IX 1864.

13. Akta alumnów seminarium 1870—1881.

Raporty z danymi personalnymi profesorów i alumnów seminarium składane komisjom rządowym przez władzę diecezjalną.

Warunki ze strony władzy kościelnej i rządowej dotyczące przyjmowania kandydatów do seminarium i zaciągu wojskowego alumnów.

Stan gospodarczy seminarium.

Przepisy regulaminu seminaryjnego.

Dyspensy Stolicy Apostolskiej dla alumnów „ex defectu aetatis”.

Program nauczania tzw. przedmiotów rosyjskich w seminarium, 14 I 1876.

Oświadczenia składane przez karanych alumnów, że będą się pilnie uczyć i zachowywać wzorowo, 21 VI 1875 i 4 III 1876.

Wykaz bieżących czasopism znajdujących się w księgozborze seminaryjnym, 12 XII 1876.

14. Akta funduszków seminarium 1871—1915.

Źródła budżetu seminaryjnego: opłaty duchowieństwa za rubrycele i stypendia mszalne odprawiane „in festis suppressis” oraz dobrowolne ofiary, stypendia i zapisy testamentowe, ufundowane dla uczelni przez duchowieństwo i świeckich Diecezji Sandomierskiej.

Rachunki z etatu seminaryjnego składane Lubelskiej Izbie Kontrolnej przez zarząd uczelni.

Petycja bpa sandomierskiego J. Juszyńskiego skierowana 28 X 1874 do gubernatora radomskiego o przydział dla seminarium 6-ciu morgów ziemi.

Wykaz czynszu dzierżawczego pobieranego z gmachu poklasztornego św. Marii Magdaleny w Sandomierzu, 23 III 1876.

Dotacja rządowa wyposażenia seminarium. Reskrypt Departamentu Spraw Duchownych Obcych Wyznań przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Petersburgu przyznający Seminarium Sandomierskiemu dodatkowy zasiłek (udzielany każdego roku) w kwocie 1500 rub., 18 X 1881.

Dotacja rządowa w wysokości 60 rub. udzielana corocznie na utrzymanie każdego alumna Diecezji Kieleckiej, kształcącego się w l. 1893—1902 w Seminarium Sandomierskim.

Dwa projekty polepszenia warunków lokalowych seminarium przedstawione w 1897 r. władzom rządowym przez bpa sandomierskiego A. Sotkiewicza, 28 II 1901.

Fundusz przyznany przez rząd na remont gmachu seminaryjnego, zakupienie posiadłości Bajkowa i budowę dwupiętrowej kamienicy przeznaczonej na pomieszczenie uczelni, 4 IX i 3 XII 1901, 19 IV i 22 XI 1902, 25 II 1903.

Stan zabudowań klasztornych po benedyktynkach przeznaczonych ukazem carskim z 13 VIII 1903 na pomieszczenie Seminarium Sandomierskiego i ich adaptacja dla celów uczelni w l. 1903—1915.

Rękopis bezimiennego autora z około 1909 r. liczący 15 stron in folio pt. „Uwagi o projekcie reformy seminarium katolickich w państwie rosyjskim”. Rękopis ten stanowi ciekawą recenzję memoriału opracowanego (na 18 stronach in folio) w języku rosyjskim przez hr. Ksawerego Orłowskiego pt. „O seminarium rzymsko-katolickich w Rosji”. W pracy swej hr. Orłowski z punktu widzenia władz państwowych omówił trzy aspekty organizacji uczelni duchownych, a mianowicie: 1 — ustawy i stanowisko prawne seminarium rzymsko-katolickich w Cesarstwie Rosyjskim i Królestwie Polskim, 2 — program nauczania i 3 — środki materialne.

15. Akta alumnów Seminarium Duchownego Sandomierskiego 1881—1895.

Ćwiczenia duchowne alumnów.

Dyspensy Stolicy Apostolskiej „ex defectu aetatis” udzielone klerykom sandomierskim.

Przepisy rządowe dotyczące paszportów i poboru wojskowego seminarzystów.

Protesty biskupów Królestwa Polskiego skierowane przeciwko władzom carskim, usiłującym narzucić seminarium inspekcję gubernialnych dyrektorów.

Ugi kolejowe przyznane przez władze państwowe alumnom, 21 V 1893.

16. Akta normalnych rozporządzeń co do seminarium 1883—1918.

Wolumen zawiera ważne informacje, zwłaszcza dotyczące się stosunku władz rządowych Królestwa Polskiego do uczelni diecezjalnych. Znajdują się w nim teksty układów zawartych 24 XII 1882, 2 IV 1897 i 22 VII 1907 między Stolicą Apostolską i rządem rosyjskim w sprawie uczelni duchownych. Poszyt ten obejmuje także obfita korespondencją ordynariuszy sandomierskich z czynnikami państwowymi dotyczącą nauczania przedmiotów „rosyjskich” i mianowania kandydatów na stanowiska profesorskie w seminarium.

Wykaz podręczników i program studiów seminaryjnych.

Przepisy ukazu carskiego z 20 XI 1875 polecające władzy diecezjalnej przedkładać dokumenty aspirantów wstępujących do seminarium do zatwierdzenia miejscowemu gubernatorowi.

Odezwa bpa kujawsko-kaliskiego S. Żdzitowieckiego skierowana do bpa sandomierskiego 16 X 1906 w sprawie reorganizacji nauczania w seminarium diecezjalnych Królestwa Polskiego.

Dokumenty dotyczące się uruchomienia 20 IX 1915 Sandomierskiego Seminarium po chwilowej przerwie spowodowanej działaniami pierwszej wojny światowej.

17. Akta alumnów seminarium duchownego 1895—1903.

Raporty o stanie personalnym i gospodarczym seminarium przesłane przez władzę diecezjalną odpowiednim komisjom rządowym.

Programy nauczania w seminarium przedmiotów „rosyjskich” przedłożone przez władzę diecezjalną odpowiednim komisjom rządowym.

Paszporty wystawiane klerykom wyjeżdżającym na urlopy.

Pismo ministra spraw wewnętrznych Iwana Łonginowicza Goremykina z 1 II 1896 zawiadamiające bpa sandomierskiego, że z powodu oczekiwanej cesarskiej

koronacji Mikołaja II w bieżącym roku szkolnym zostały odwołane przejściowe egzaminy.

W celu rozwiązania ciężkich warunków lokalowych seminarium, ks. kan. M. Ryx, rektor seminarium, kupił dom od Kasewicza, 25 II 1899.

18. Akta alumnów seminarium duchownego 1903—1919.

Zbrakowane protokoły egzaminów aspirantów wstępujących do seminarium.

Programy nauczania w seminarium przedmiotów „rosyjskich”.

Drukowany projekt programu nauk dla seminarium duchownych przysłany 20 III 1907 biskupowi sandomierskiemu przez A. Wnukowskiego, bpa płockiego. Projekt ten rozpatrywano 4 IV 1907 na sesji w Warszawie.

Rozporządzenie rządowe z 8 X 1907, aby bpa Królestwa Polskiego każdego roku przesyłali do Departamentu Spraw Duchownych Obcych Wyznań plany i programy przedmiotów „rosyjskich” wykładanych w ich seminarium.

Pismo ministra spraw wewnętrznych z 21 VII 1913 skierowane do bpa sandomierskiego z żądaniem, aby w jego uczelni zwiększono z 10 do 14 tygodniową liczbę godzin lekcyjnych przeznaczonych na wykład przedmiotów „rosyjskich” oraz nauczano w języku rosyjskim historii powszechnej.

19. Seminarium Duchowne Sandomierskie 1918—1949.

Programy nauczania i wykazy podręczników używanych w uczelni sandomierskiej.

Uprawnienia i obowiązki bezpośrednich przełożonych i wychowawców zakładu duchownego.

Kwalifikacje umysłowe i moralne wychowawców, alumnów i aspirantów seminarium.

Metoda formacji wewnętrznej alumnów sandomierskich. Dane dotyczące kultu św. Stanisława Kostki w uczelni sandomierskiej.

Skład komisji deputatów seminaryjnych.

Wykazy ofiar duchowieństwa i wiernych przeznaczonych na rzecz seminarium.

Stan uposażenia profesorów i służby uczelni, 15 V 1919.

Sprawozdania władzy diecezjalnej o Seminarium Sandomierskim przesłane Stolicy Apostolskiej 15 V 1919 i 9 VI 1928, obrazujące w zarysie całokształt życia uczelni w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości kraju.

Dane o zapomogach pieniężnych subsydiowanych przez państwo Seminarium Sandomierskiemu, jako częściowych odszkodowań za dobra kościelne skonfiskowane przez rządy zaborcze, 10 i 12 VIII 1925.

Petycja bpa sandomierskiego M. Ryxa skierowana 12 VIII 1925 do Ministerstwa WRiOP o przydzielenie na własność ośrodka 100 ha wraz z ogrodem i budynkami z parcelowanego majątku w miejscowości Złota, położonej około 3 km od Sandomierza.

Maszynopis z 30 VII 1926 pt. „Statut Wyższego Seminarium Duchownego Rzymsko-Katolickiego Diecezji Sandomierskiej w Sandomierzu”. Statut ten został opracowany zgodnie z postulatami przepisów nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r. Maszynopis statutu zawierający 11 stron in folio składa się ze wstępu i 8 rozdziałów podzielonych na 43 paragrafy. Poszczególne rozdziały omawiają: I — charakter i cel seminarium, II — władzę, III — profesorów, IV — Radę Pedagogiczną, V — naukę i wychowanie, VI — alumnów, VII — pomoce naukowe i VIII — utrzymanie i fundusze.

20. Akta alumnów seminarium duchownego 1919—1929.

Program nauczania w seminarium.

Czesne i przepisy o poborze wojskowym alumnów. Czas, miejsce i warunki przyjęcia święceń.

Dane o oddaniu w 1920 r. przez bpa sandomierskiego M. Ryxa wszystkich alumnów do dyspozycji naczelnego wodza i władz wojskowych dla niesienia pomocy armii w ramach zgodnych z ich powołaniem, 14, 20, 21 i 23 VIII 1920.

Oryginalne plany gruntów Seminarium Duchownego w Sandomierzu sporządzone 29 III 1926 przez geometrę przysięgłego M. Zenczykowskiego.

b. Akta kapitulne

1. Akta Kapituły Sandomierskiej 1801—1844.

Personalia ks. Józefa Czekajowicza, rektora Seminarium Sandomierskiego, 5 IX i 20 X 1827.

c. Akta zakonne

1. Akta gmachu jezuickiego 1819—1865.

Reskrypt rządowy z 8 I 1820 przeznaczający na seminarium oraz pomieszczenie biskupa i konsystorza gmachy dawnego kolegium jezuickiego w Sandomierzu.

d. Akta biskupie

1. Akta JEXBpa Hołowczyca i JEXBpa Burzyńskiego 1816—1832.

Pisma władz kościelnych dotyczące realizacji postulatów bulli „*Ex imposita nobis*” z 30 VI 1818 odnośnie Diecezji Sandomierskiej. Między innymi znajduje się kopia dekretu abpa warszawskiego Franciszka Malczewskiego z błędną datą 2 XII (zamiast 28 XII) 1818, skierowanego do administratora Diecezji Kieleckiej i jej kapituły. W dekrete tym abp Malczewski ogłosił formalne zniesienie Diecezji Kieleckiej. Przypuszczać należy, że kopista przepisując tekst dekretu popełnił omyłkę opuszczając ósemkę. Poprawną datę 28 XII 1818 wspomnianego dekretu podają akta Kapituły Sandomierskiej w poszytcie „*Liber actorum Capituli Cathedralis Sandomiriensis ab institutione huiusce capituli, die scilicet 7 mensis septembris 1819 inchoatus, nr 178, k. 1v.* Za datą 28 XII 1818 świadczy również sprawozdanie bpa Burzyńskiego przesłane Stolicy Apostolskiej, które podaje J. Wiśniewski: *Adam Prosper Burzyński od 1820 do 1830 r. biskup sandomierski*, Mariówka 1929, s. 98.

2. Akta JEXBpa Adama Prospera Burzyńskiego 1820—1830.

Poszyt ten zawiera rękopis powyższego opracowania J. Wiśniewskiego.

3. Akta JEXBpa Aleksandra Dobrzańskiego, administratora Diecezji Sandomierskiej 1830—1831.

4. Akta JEXBpa Józefa Joachima Goldtmanna 1844—1852.

Relacja bpa Goldtmanna o stanie Seminarium Sandomierskiego złożona Stolicy Apostolskiej 10 X 1848.

5. Akta JEXBpa Józefa Michała Juszyńskiego 1859—1880.

6. Akta JEXBpa Antoniego Ksawerego Sotkiewicza 1883—1901.

7. Akta JEXBpa Stefana Aleksandra Zwierowicza 1902—1908.

8. Akta JEXBpa Mariana Józefa Ryxa 1910—1930.

9. Akta JEXBpa Pawła Franciszka Kubickiego, sufragana Diecezji Sandomierskiej 1918—1944.

e. Akta personalne księży³²

1. Bagiński Józef 1866—1905.

p. i w. 1878—85.

³² Objasnienie skrótów: b. — bibliotekarz, o. d. — ojciec duchowny, p. — profesor, pr. — prefekt, prok. — prokurator, r. — rektor, w. — wicerektor. Obok skrótów podano lata pełnienia danej funkcji.

2. Banaszkiwicz Teodor 1876—1907.
p. 1876—81, w. 1876—77, b. 1879—81.
3. Barzyński Józef 1867—1878.
p. 1867—70.
 4. Bąkiewicz Klemens 1808—1842.
p. i r. 1830—31, bp nominat sandomierski 1840—42.
 5. Bednarski Celestyn 1825—1829.
p. 1825—29, w. 1826—29.
 6. Białecki Adam 1916—1937.
p. 1925—33.
 7. Błasikiewicz Henryk 1916—1952.
p. 1925—37.
 8. Buliński Melchior 1837—1877.
p. 1837—40, 1867—77.
 9. Bułakowski Alfons 1861—1917.
p. 1861—91, w. 1868—71.
 10. Chrzanowski Edward 1898—1954.
p. 1899—1907, prok. 1906—07.
 11. Chrzanowski Władysław 1907—1933.
p. 1914—16.
 12. Czabanowski Ignacy 1846—1847.
p. 1844—47.
 13. Czapczyński Walenty 1829—1866.
p. 1830—45, w. 1831—34.
 14. Czarkowski Antoni 1889—1937.
p. 1889—97, w. 1889—96.
 15. Czekajowicz Józef 1798—1831.
r. 1827—30, p. 1829—30.
 16. Czernik Henryk 1907—1933.
p. 1915—33, w. 1932—33.
 17. Dąbrowski Jan 1833—1887.
p. i w. 1836—43.
 18. Dutkowski Antoni 1828—1835.
p. 1828—30.
 19. Foltański Konstanty 1853—1880.
p. 1853—56, p. i r. 1864—66.
 20. Fudalewski Władysław 1864—1918.
p. 1864—66, 1881—86.
 21. Fulianty Kazimierz 1899—1912.
p. 1903—04.
 22. Gajkowski Jan 1893—1919.
p. 1895—1913.
 23. Gąsiorowski Władysław 1901—1954.
p. 1908—19, o. d. 1908—17.
 24. Gierasieński Jakub 1828—1868.
p. 1832—46, 1852—55, r. 1838—46, 1852—55.
 25. Gottner Franciszek 1824—1864.
p. 1824—28.
 26. Górski Edward 1910—1973.
p. 1912—65, pr. 1912—16, w. 1916—32, prok. 1918—21.

27. Górski Karol 1842—1859.
p. 1843—50, w. 1843—45.
28. Herynowski Antoni 1907—1910.
p. i pr. 1908—10.
29. Jastrzębiowski Roman 1858—1889.
p. 1862—67.
30. Kalatowicz Jan 1822—1831.
p. 1822—24, p i w. 1830—31.
31. Kasprzycki Antoni 1894—1952.
p. 1892—1907, 1912—17, prok. 1893—1901, 1912—17.
32. Kawiński Franciszek 1870—1920.
o. d. 1879—82, 1883—86.
33. Kawiński Józef 1904—1944.
p. 1905—15, w. 1907—09.
34. Kijanka Józef 1867—1895.
p. 1870—74, 1877—95, w. 1877—78, r. 1878—95.
35. Knothe Apolinary 1867—1894.
p. 1867—77, 1885—94, w. 1871—76.
36. Kosiński Wacław 1905—1953.
p. 1913—29.
37. Krupiński Jan 1847—1874.
p. i r. 1866—74.
38. Kubicki Paweł 1893—1918.
p. 1905—19, w. 1904—07, prok. 1906—10, r. 1907—18.
39. Kuczepa Maurycy 1820—1834.
p. 1820—34.
40. Kukliński Wawrzyniec 1874—1915.
p. 1874—77, 1878—80.
41. Langer Ludwik 1822—1825.
p. 1822—25.
42. Liszewski Stanisław 1913—1925.
p. 1915—16.
43. Markowski Tomasz 1832—1855.
p. 1846—50, r. 1846—52.
44. Marszulewicz Jan 1830—1846.
p. 1832—33.
45. Martyński Wawrzyniec 1849—1858.
p. 1850—58.
46. Misiórski Antoni 1832—1885.
p. 1840—64, r. 1855—64.
47. Młynarczyk Julian 1904—1950.
p. 1909—22, w. 1911—16.
48. Molecki Mikołaj 1865—1918.
o. d. 1882—83, 1903—04.
49. Muszalski Lucjan 1883—1918.
p. 1885—89, w. 1886—89.
50. Parka Stefan 1858—1881.
p. 1862—63.
51. Pętkowski Anastazy 1830—1837.
p. i r. 1835—36.

52. Pindakiewicz Stefan 1869—1876.
p. 1875.
53. Piotrowicz Ludwik 1863—1891.
p. 1863—91, b. 1875—79.
54. Piotrowicz Walenty 1920—1945.
p. 1921—26.
55. Przybyłowski Franciszek 1859—1864.
p. 1860—62.
56. Puławski Stanisław 1890—1937.
p. 1891—93.
57. Putatycki Antoni 1816—1824.
p. 1820—22.
58. Ratyński Jan 1797—1843.
r. 1820—27.
59. Rewera Antoni 1893—1942.
p. 1894—1907, w. 1896—1904, b. 1897—1906, o. d. 1904—08.
60. Ręczajski Antoni 1915—1952.
p. 1919—20.
61. Rogoziński Kazimierz 1845—1904.
p. i w. 1852—53.
62. Rokoszny Józef 1897—1931.
p. 1897—1915.
63. Ryx Marian 1879—1910.
p. 1880—1907, w. 1885—86, r. 1895—1907.
64. Słabowski Paweł 1855—1910.
p. 1855—58, 1861—77, w. 1861—68, prok. 1868—77, r. 1875—77.
65. Słapczyński Michał 1888—1891.
p. 1854—57, 1858—61, o. d. 1855—57, w. 1860—61.
66. Sochacki Julian 1869—1873.
p. 1868—70.
67. Sokalski Tomasz 1861—1912.
o. d. 1886—1903.
68. Sotkiewicz Antoni 1850—1883.
p. 1850, 1853—58, 1859—61, w. 1853—56.
69. Sternik Jan 1894—1899.
p. 1894—99.
70. Stokowski Kazimierz 1800—1847.
r. 1831—35.
71. Strugalski Kazimierz 1888—1906.
p. 1857—64.
72. Suhecki Stefan 1903—1959.
p. 1904—14.
73. Szelkowski Grzegorz 1847—1853.
p. 1847—53, o. d. 1848—50, w. 1850—52.
74. Szczepański Józef 1856—1860.
p. i w. 1856—60.
75. Szymański Adam 1907—1956.
p. 1907—13, 1918—54, w. 1909—10, prok. 1918—21, r. 1918—56.
76. Świątkiewicz Stanisław 1845—1885.
p. 1845—52, w. 1845—50.

77. Świetlicki Stefan 1914—1965.
p. 1916—30, pr. 1916—21.
78. Teliga Karol 1832—1884.
p. 1833—38, w. 1834—36, r. 1836—38.
79. Wyrzykowski Andrzej 1906—1955.
p. 1907—55, b. 1907—48.
80. Zalewski Władysław 1875—1912.
p. 1886—1912.
81. Żdzitowiecki Stanisław 1883—1902.
p. 1884—94.

II. Archiwum Seminarium Duchownego w Sandomierzu

1. Dzieje i sesje seminarium 1820—1846.
Postulaty bulli pap. Piusa VII „Ex imposita nobis” z 30 VI 1818 odnośnie erekcji Diecezji Sandomierskiej i jej seminarium.
Opis uroczystego otwarcia Seminarium Diecezji Sandomierskiej dokonany 7 XI 1820 przez bpa A. P. Burzyńskiego.
2. Dziennik korespondencji Seminarium Sandomierskiego 1821—1831.
Zarządzenia bpa sandomierskiego Burzyńskiego w sprawie przestrzegania przez alumnów przepisów regulaminu seminaryjnego, 27 III 1826 i 18 III 1828.
Rota przysięgi, którą składali kandydaci przed święczeniami oświadczając, że będą wierni swej diecezji i posłuszni władzy kościelnej, 15 IV 1827.
3. Materie i kwestie na egzmainy konkursowe 1824—1845.
Instrukcja Komisji Rządowej WRiOP z 15 IV 1817 określająca warunki przyjmowania kandydatów do zakonów i seminarjów duchownych.
Kopia reskryptu Komisji Rządowej WRiOP z 21 V 1819, w którym minister S. Potocki zwrócił się do biskupów diecezjalnych Królestwa Polskiego z poleceniem zachowywania przepisów dekretu królewskiego z 18 III 1817.
Nominacje egzaminatorów diecezjalnych przez bpa Burzyńskiego, 2 III 1824 i 19 II 1829.
Tezy egzaminacyjne z l. 1824—45.
4. Akta Seminarium Sandomierskiego z 1826 r.
5. Lista imienna osób do Seminarium Sandomierskiego przyjętych w 1828 r.
Personalia kandydatów przyjętych do seminarium i rozkład lekcyjny z 12 VIII 1828.
6. Akta t. s. korespondencji o potrzebną reparację lokalu seminarium z 1828 r.
Dwa anszłagi zużytych materiałów i kosztów związanych z pracami remontowymi gmachu seminaryjnego przedłożone 10 i 14 IV 1828 przez bpa sandomierskiego Komisji Rządowej WRiOP.
Reskrypt Komisji Rządowej WRiOP z 22 V 1828, w którym minister S. Grabowski oświadczył, że wydatki remontu gmachu uczelni duchownej pokryć ze stałego etatu seminaryjnego.
Pismo bpa sandomierskiego skierowane 24 VI 1828 do cesarza Mikołaja I z prośbą o przyznanie specjalnego funduszu na remont zabudowań seminaryjnych.
7. Akta Seminarium Sandomierskiego z 1835, 1836 i 1837 r.
Reskrypt Komisji Rządowej SWDiOP z 31 XII 1834 żądający od administratora Diecezji Sandomierskiej, ażeby nie przyjmowano do seminarium aspirantów, którzy brali czynny udział w powstaniu listopadowym.
Kopia pisma Komisji Rządowej SWDiOP z 9 II 1835 określającego cele Rady Wychowania Publicznego zorganizowanej 15 VII 1833 z polecenia cara Mikołaja I.

Roczne raporty władzy diecezjalnej o stanie seminarium, 7 V 1835 i 29 VII 1836.
Rozkład zajęć seminaryjnych z 28 X 1835.

Plan urządzenia seminariów duchownych Królestwa Polskiego opracowany w 1836 r. przez Komitet Rady Wychowania Publicznego, 3 XII 1836.

Pismo rektora z 10 XII 1836 omawiające projekt rządowy studiów seminaryjnych z 14 XI 1838 oraz program i system nauczania w Seminarium Sandomierskim.

8. Regestra przychodów i rozchodów 1835—1841.

Wykazy tabelaryczne z l. 1835—41 z bilansami rocznymi przychodów i rozchodów seminarium.

9. Dziennik papierów wchodzących i wychodzących 1838—1867.

Zbrakowany dziennik zdawczo-odbiorczy korespondencji zwierzchności seminarium.

10. Akta Seminarium Sandomierskiego z 1838 r.

Projekt z 1 VIII 1838 uposażenia rektora i profesorów seminarium.

11. Akta Seminarium Sandomierskiego z 1839 r.

Raport z 25 III 1839 o stanie seminarium i opis przebiegu epidemii tyfusu w seminarium, 1 VIII 1839.

12. Akta Seminarium Sandomierskiego z 1840 i 1841 r.

Raport z 22 VI 1841 o stanie seminarium.

Program nauki w seminarium, 2 VIII 1841.

13. Zarządzenia biskupów sandomierskich 1841—1874.

Oryginał statutu nadanego Seminarium Sandomierskiego przez bpa nominata Klemensa Bąkiewicza 6 II 1841. Statut został ułożony w następujący sposób:

Przedmowa s. 1.

Wstęp s. 2.

Tytuł I. Zwierzchność seminarium.

Dział I. Regens, vice-regens, profesorowie s. 2—3.

„ II. Prowizorowie s. 4.

Tytuł II. Sesje s. 4—5.

„ III. Alumni s. 5.

Dział I. Przyjmowanie do seminarium s. 5—6.

„ II. Nauki s. 7.

„ III. Ascetyka s. 7—8.

„ IV. Porządek zatrudnień s. 8—9.

„ V. Examina:

a. z postępu nauk s. 9.

b. ad ordines s. 10.

„ VI. Obowiązki alumnów.

a. wewnątrz seminarium s. 10—12.

b. w kościele s. 12.

c. extra seminarium s. 12—13.

„ VII. Ferie i wakacje s. 13—14.

„ VIII. Disciplina s. 14—15.

„ IX. Promocje s. 15.

„ X. Promowanie ad ordines s. 16.

Tytuł IV. Urządzenie dotyczące stołu s. 16—17.

„ V. Służba seminarium s. 17.

„ VI. Biblioteka s. 18.

„ VII. Utrzymanie gmachu i naczyń s. 18.

„ VIII. Infirmaria s. 18—19.

„ IX. Rozrządzenie etatem s. 19—20.

Kopia z 27 X 1874 wspomnianego statutu z 6 II 1841 z własnoręcznym podpisem bpa sandomierskiego Józefa Michała Juszyńskiego. Kopia posiada niewielkie zmiany werbalne w stosunku do oryginału statutu.

14. *Catalogus librorum sumptibus Seminarii Dioecisani Sandomiriensis comparatorum ordine systematico conscriptus anno 1841 et continuatus sequentibus annis, 23 X 1845.*

Katalog składa się z 16 kart in folio. Sporządzony został w sposób rzeczowy i podzielony na 13 sekcji. Każda z nich po wykazie dzieł opatrzona jest datą 23 X 1845 r. i podpisami dwóch rektorów: zdającego — J. Gieraszińskiego i przyjmującego — T. Markowskiego. Dwie ostatnie karty z sekcji „Miscellanea” zawierają wykaz dzieł ofiarowanych bibliotece przez bpa sandomierskiego J. J. Goldtmanna. Katalog, na dowód jego wiarygodności, podpisali z polecenia biskupa dwaj prowińorzorzy: M. Moszczyński i S. Jastrzębski — kanonicy katedralni. W katalogu oprócz zaznaczenia tytułu sekcji, podano także rubryki zawierające kolejno: numer bieżący, autora, tytuł dzieła, jego format, ilość egzemplarzy, ilość książek (tomów) i cenę dzieła. Dwie ostatnie karty posiadają ponadto oznaczenie: oprawy dzieła i uwagi. Treść katalogu można systematycznie zestawzić w następującej tabeli.

Nr sekcji	Tytuł sekcji	Dzieła wydane w wieku			Bez daty wyd.	Ilość dzieł	Ilość tomów
		XVII	XVIII	XIX			
1.	Scripturae Sacrae et Hermeneutae	1	—	14	1	16	17
2.	Sancti Patres et Doctores Ecclesiae	—	—	—	—	—	—
3.	Theologi Dogmatici	—	5	7	—	12	12
4.	„ Morales	—	2	8	—	10	10
5.	„ Pastorales	—	—	3	—	3	3
6.	Concionatores	—	1	5	1	7	7
7.	Ascetae	—	2	5	—	7	8
8.	Liturgia, Ritus	—	1	4	—	5	6
9.	Ius	—	2	5	—	7	7
10.	Historiae	—	2	10	1	13	14
11.	Philosophiae	—	4	7	—	11	13
12.	Artes Liberales	—	—	10	—	10	11
13.	Miscellanea	2	19	32	7	60	61
razem		3	38	110	10	161	169

15. Księga kontroli alumnów wychodzących do miasta 1841—1906.

16. Akta Seminarium Sandomierskiego z r. 1844 i 1845.

Relacja o wystawieniu nowych budynków seminaryjnych: dwóch parterowych oficyn i zabudowań gospodarczych. Do budowy użyto cegły z ruin gmachu pojezuickiego w Sandomierzu, 26 IV 1845.

17. Akta Seminarium Sandomierskiego obejmujące korespondencję z różnymi władzami 1846—1860.

Informacja o tym, że każdy z alumnów kończących w 1855 r. seminarium sandomierskie otrzymał dzieło ks. Józefa Gaume pt. *Zasady i całość wiary katolickiej*, t. 1—8, Warszawa 1852—55 (przekład z francuskiego), 24 IX 1855.

Dane o uposażeniu ojca duchownego w seminarium, 4 I 1856 i 28 IX 1860.

Pismo rektora powiadamiające kleryków o przedłużeniu wakacji z powodu braku funduszów seminaryjnych, 20 VIII 1856.

Pismo Sandomierskiej Kapituły Katedralnej świadczące o tym, że alumni na msze św. i nabożeństwa chodzili do pobliskiej katedry (w gmachu seminaryjnym nie było wówczas kaplicy). Uczestniczyli codziennie we mszy św. zwanej „primarią”, w czasie której — zgodnie z dawnym zwyczajem — śpiewali *Litanie do Wszystkich Świętych*, pieśń *Przed oczy Twoje, Panie* i suplikacje, 15 IX 1860.

18. Akta Seminarium Sandomierskiego obejmujące listy alumnów pod względem spisu wojskowego 1846—1867.

Relacje o bezskutecznych protestach biskupów Królestwa Polskiego skierowanych do głównego dyrektora Komisji Rządowej WRiOP przeciwko przepisom o porborze wojskowym alumnów, 3, 10, 21, 22 i 27 III, 27 X, 7 XI 1865, 7 III 1866.

19. Księga własnoręcznych notat alumnów o ich wykroczeniach przeciw regule 1841—1878.

20. Akta Seminarium Sandomierskiego obejmujące listy profesorów i alumnów pod względem naukowym 1846—1848.

21. Rozmaite korespondencje z rządem i władzą diecezjalną 1863—1876.

Dane o sprzeciwie władz zaborczych odnośnie zatwierdzenia na stanowiska profesorskie w seminariach przedstawionych przez biskupów Królestwa Polskiego kandydatów, 22 VI 1870.

Przepisy ukazu carskiego z 27 XII 1871 zezwalającego przyjmować do seminariorów kandydatów również z prywatnym wykształceniem pod warunkiem, iż pomyślnie złożą przed władzami szkolnymi (tych miast, w których znajdują się uczelnie duchowne) egzamin z zakresu czterech klas gimnazjalnych, 27 VII 1876.

22. Akta Seminarium Diecezjalnego Sandomierskiego t. s. aspirantów do stanu duchownego 1867—1871.

23. Djelo o bezporządkne klirikow' Sandomirskoj Siminarii 1876—1877.

Relacje o buncie alumnów przeciw władzy seminaryjnej, 10, 11, 14, 15 i 16 XI 1876, 24 II, 27, 30 i 31 III, 5 IV 1877.

24. Akta Seminarium Diecezjalnego Sandomierskiego t. s. wykazów statystycznych i urlopów 1878—1879.

25. Liber continens classes alumnorum ex scientiis et moribus 1899—1925.

26. Liber aspirantium ad statum clericalem 1900—1927.

27. Formy do akt Funduszu Radziwińskich z r. [1904].

Pisma świadczące o tym, że na początku obecnego stulecia wielu alumnów Seminarium Sandomierskiego korzystało ze Stypendium imienia Radziwińskich.

28. Kronika Seminarium Sandomierskiego 1905—1906.

Materiały ilustrujące postawę patriotyczno-społeczną profesorów i alumnów oraz system naukowy i wychowawczy uczelni, s. 1—15.

29. Ustawy seminarium diecezjalnego z 1908 r.

30. Prawa, jakimi kieruje się dziekan przy назначaniu asysty i obowiązków w seminarium z 3 II 1911 r. i 24 XI 1922 r.

31. Ustawy Seminarium Diecezjalnego w Sandomierzu 1908—1922.

32. Ustawy seminarium diecezjalnego z 3 II 1911 r.

33. Actus provisionis 1918—1937.

34. Regestra przychodu i rozchodu Seminarium Diecezjalnego Sandomierskiego 1854—1855.

35. Dziennik przychodu i rozchodu funduszków Seminarium Diecezjalnego w Sandomierzu 1855—1867.

36. Regestra przychodów i rozchodów 1868—1876.

37. Regestra przychodów i rozchodów 1889—1896.

38. Księga przychodów i rozchodów seminaryjnych 1896—1903.

40. Regestra przychodów i rozchodów 1903—1907.

41. Księga dochodów i rozchodów Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1907—1919.

42. Księga sesji ekonomicznych 1907—1917.

W roku szkolnym 1907/08 całemu gremium profesorskiemu seminarium podwyższono pensje o 900 rbs. rocznie i wprowadzono śniadanie dla wszystkich alumnów za opłatą roczną 25 rbs., 8 X 1907.

W latach 1910—11 w ogrodzie seminaryjnym zasadzono 250 drzew i około 75 krzewów, 15 X 1911.

43. Księga sesji pedagogicznych i postępów w naukach alumnów 1847—1898.

Opis uroczystości ku czci św. Stanisława Kostki (patrona Seminarium Sandomierskiego) obchodzony corocznie (od 1855 r.) przez alumnów i ich wychowawców w katedrze sandomierskiej, 25 VI 1856.

Dane o przedłużeniu w nauczaniu seminaryjnym kursu przygotowawczego do dwóch lat i uwzględnieniu w jego programie języka francuskiego i niemieckiego, 12 IX 1865.

44. Księga sesji pedagogicznych 1848—1874.

Relacja o programie studiów seminaryjnych obejmujących trzy wydziały: przygotowawczy, filozoficzny i teologiczny, s. 2, 5.

System sprawdzania postępów alumnów w nauce za pomocą prywatnych i publicznych egzaminów semestralnych, maturalnych, kolokwiiów i rygorozów, 3 II 1849, 2 VI 1860 i 13 V 1873.

Program i metoda nauczania Pisma św. w Seminarium Sandomierskim, 4 X i 11 XII 1855.

Informacja o tymczasowym skasowaniu wydziału przygotowawczego, a w zamian za to powiększeniu wydziału filozoficznego do dwóch lat, 9 IX 1859.

Opis udania się 29 kleryków sandomierskich 12 IX 1861 na odpust świętokrzyski w celu uczestniczenia w manifestacjach religijno-patriotycznych, 13 i 14 IX 1861.

Relacja o pożarze gmachu seminaryjnego, 17 VI 1863.

Uchwała powzięta na sesji pedagogicznej 27 VI 1864, aby aspiranci przed przyjęciem do seminarium składali deklaracje podpisane przez ich rodziców lub opiekunów i poświadczone przez miejscowe władze, aż w oznaczonych terminach będą wpłacać czesne.

Rozkład zajęć dziennych i okresowych alumnów, 7 IX 1859 i 26 X 1864.

Personalalia wikariuszy katedralnych pełniących funkcje instruktorów śpiewu kościelnego i rubrycystyki w Seminarium Sandomierskim, 13 IX 1865.

Dane dotyczące opracowywania księgozbioru seminaryjnego przez profesorów i alumnów, 13 IX 1865, 21 VI 1868 i 13 V 1873.

Uroczystość poświęcenia przez biskupa sandomierskiego refektarza i kuchni w nowo wybudowanym pawilonie seminaryjnym, 30 XI 1866.

Program i metoda egzaminów dla aspirantów wstępujących do Seminarium Sandomierskiego, 2 VII 1873.

45. Księga sesji pedagogicznych 1874—1886.

Stan i metoda opracowywania księgozbioru seminaryjnego, 1 II i 16 XII 1875, 6 XII 1876.

Reskrypty Departamentu Spraw Duchownych Obcych Wyznań przy Minister-

stwie Spraw Wewnętrznych w Petersburgu przyznające Seminarium Sandomierskiemu dodatkowy zasiłek wynoszący rocznie 2.412 rbs., 5 III 1879 i 20 XII 1883.

Program studiów seminaryjnych, 6 XII 1876, 9 IX 1879, 21 VI 1881, 3 VI 1882 i 24 IX 1883.

Cenzus naukowy kandydatów przyjmowanych do Seminarium Sandomierskiego, 3 VI 1882 i 1 VII 1884.

46. Księga sesji pedagogicznych 1886—1895.

Program studiów seminaryjnych, 9 IX 1886, 7 IX 1891 i 9 IX 1892.

Kopia ukazu carskiego z 30 XII 1878 polecającego rektorowi składać w zarządzie wojskowo-rekruckim metryki urodzenia alumnów i powiadamiać tenże urząd o opuszczaniu przez nich seminarium, 12 IX 1888.

47. Liber sessionum 1895—1907.

Opis uroczystości odpustowej św. Stanisława Kostki obchodzonej w kościele seminaryjnym św. Michała w Sandomierzu, 12 I 1905.

Reorganizacja studiów seminaryjnych, 19 VI 1906, 11 I, 1, 4 i 9 III 1907.

Wysokość pensji profesorskich w Seminarium Sandomierskim, 23 VII 1906.

48. Księga sesyjna Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1907—1919.

Reorganizacja studiów seminaryjnych, s. 1—311, 26 VIII 1918.

Odzyskanie gmachu Seminarium Sandomierskiego (okupowanego przez sztaby i szpitale walczących armii w czasie pierwszej wojny światowej) i uruchomienie uczelni duchownej, s. 232—233, 256.

49. Księga posiedzeń sesji 1919—1934.

Stypendium ufundowane przez Kapitułę Kolegiaty Opatowskiej dla alumna uczelni sandomierskiej, s. 7.

Kryzys finansowy seminarium, s. 11, 21 XII 1926.

Relacja o podstawie patriotycznej biskupa Mariana Ryxa i alumnów sandomierskich, 28 VIII 1920.

Przebieg reorganizacji studiów seminaryjnych przeprowadzanej w myśl przepisów Kodeksu Prawa Kanonicznego i dodatkowych rozporządzeń Stolicy Apostolskiej, 21 X 1920, 6 V, 7 VI, 9 i 20 X, 21 XII 1921, 1 IX 1922, 3 IX 1923, 1 IX i 1 XII 1925, 22 V 1926.

Relacja o założeniu w uczelni sandomierskiej „Koła Przyjaciół KUL”, 14 V 1923.

III. Archiwum Kapituły Katedralnej w Sandomierzu

1. Liber actorum Capituli Cathedralis Sandomiriensis ab institutione huiusce Capituli, die scilicet 7 mensis septembris 1819 inchoatus, nr 178.

Pismo homagialne Kapituły Katedralnej w Sandomierzu z 11 IX 1819 skierowane do swego pierwszego biskupa. Stefana Hołowczyca. Kapituła przypominając mu w nim o postulatach bulli *Ex imposita nobis* odnośnie zorganizowania seminarium duchownego, podsuwała jednocześnie gotowy projekt zdobycia funduszu na uposażenie tego zakładu, k. 3v.

2. Statuta Capitularia Ecclesiae Sandomiriensis olim Collegiatae nunc per bullam felicis recordationis Pii VII, pontificis maximi, quae incipit: „*Ex imposita nobis*” in Cathedrali neo-erectae [...] 6 X 1823.

Dane o składzie komisji prowizorów seminaryjnych, 6 X 1823.

3. Liber sessionum generalium et particularium Capituli Ecclesiae Cathedralis Sandomiriensis, incipiens ab anno 1880.

Informacje o braniu we czwartki przez kleryków udziału we mszy św. wotywniej zwanej „Cibavit”, odprawianej w katedrze sandomierskiej, s. 16, 32 i 93.

Relacja o obdarowaniu 26 II 1886 przez pap. Leona XIII łaską odpustu zupełnego uroczystości obchodzonych w katedrze sandomierskiej ku czci św. Stanisława Kostki, s. 83—84.

Fundacja dwóch stypendiów przez rektora seminarium Józefa Kijankę dla alumnów sandomierskich, s. 104.

Dane dotyczące korespondencji administratora Diecezji Sandomierskiej Stanisława Ździtowieckiego z władzami państwowymi w sprawie przyznania budynków klasztornych po benedyktynkach sandomierskich i kościoła św. Michała w Sandomierzu na cele seminarium duchownego, s. 126—127, 146.

Założenie Muzeum Diecezjalnego w Sandomierzu przez ks. prof. Józefa Rokosznego, s. 129, 154.

Uchwała sesji kapituły katedralnej 9 IX 1903, aby w katedrze klerycy wszelkie śpiewy kościelne wykonywali razem z wiernymi w języku polskim, s. 140—142.

Zarządzenie powzięte w 1905 r. przez zwierzchność seminaryjną, aby w każdych nieszporach niedzielnych odprawianych w katedrze sandomierskiej uczestniczyło 12 kleryków, z których 6-ciu będzie śpiewać na chórze psalmy, a pozostali będą asystować w czasie nabożeństwa, s. 151.

IV. Archiwum Diecezjalne w Kielcach

a. Akta konsystorskie

1. Vol. 821 — Akta alumnów 1890—1896.

Relacje o zamknięciu Seminarium Kieleckiego przez władze zaborcze, 8 II 1893.

Stan etatu rządowego przeznaczonego na utrzymanie kleryków Diecezji Kieleckiej kształcących się w Seminarium Sandomierskim, 12 V 1893, 16 VII 1894.

2. Vol. 835 — Akta zamknięcia seminarium w przeciągu 1892—1897.

Memoriały biskupów Królestwa Polskiego przesłane do gen. gubernatora Hurki i do ministra oświaty na znak protestu w stosunku do ingerencji władz państwowych w wewnętrzne życie seminariów diecezjalnych, 20 i 21 V 1892, 12 IX 1892.

Dane dotyczące zamknięcia przez władze zaborcze Seminarium Kieleckiego, 25 II, 31 III, 13 IV i 26 X 1893, 8 IV 1894, 4 i 16 V 1897.

Personalalia alumnów Diecezji Kieleckiej kształcących się w Seminarium Sandomierskim, 1 i 13 IV, 27 X 1893, 8 IV 1894, 16 V 1897.

b. Akta Seminarium Duchownego w Kielcach

1. Vol. 30 — Rozporządzenia władz i odpowiedzi regensa seminarium 1892—1903.

Relacja o zamknięciu przez władze państwowe Seminarium Kieleckiego, 16 XI 1897.

V. Archiwum Kurii Biskupiej w Lublinie

a. A — Księgi

1. Nr XXXVIII — Korespondencja rządowa z lat 1818—1819.

Kopia dekretu supresyjnego z 17 IV 1819, k. 655.

b. Rep. 60 VIII — Sprawy szkolne

1. Nr 8, vol. 3 — Akta Seminarium Diecezjalnego Lubelskiego 1874—1897.

Zarządzenie z 24 XII 1875 warszawskiego gen. gubernatora Kotzebue w sprawie wprowadzenia do studiów seminaryjnych nauczania języka rosyjskiego i historii Rosji oraz wyznaczenia pensji wykładowcom tych przedmiotów.

2. Nr 9, vol. 3^a — Akta Seminarium Diecezjalnego Lubelskiego 1895—1901.

Reskrypt carski z 15 IV 1897 w sprawie nadzoru państwowego nad seminariami diecezjalnymi Królestwa Polskiego, 10 V 1897.

Pismo warszawskiego gen. gubernatora skierowane 24 VIII 1898 do biskupa lubelskiego Jaczewskiego z upomnieniem, iż wykształcenie alumnów lubelskich z przedmiotów „rosyjskich” jest niedostateczne.

c. Rep. 60 XIX — Obce diecezje

1. Nr 2 — Akta dotyczące różnych wydarzeń w obcych diecezjach 1891—1922.

Korespondencja biskupów Królestwa Polskiego zawierająca protest przeciw ingerencji władz państwowych w wewnętrzne sprawy seminariów duchownych, 6 i 16 V 1893.

2. Nr 5 — O programach egzaminacyjnych z przedmiotów rosyjskich w Sandomierskim Seminarium Duchownym z r. [1903].

Dane dotyczące usiłowania w 1902 r. narzucenia przez przedstawicieli świeckich władz szkolnych swoich tematów piśmiennych egzaminów maturalnych z przedmiotów „rosyjskich” w Seminarium Sandomierskim, 2 V i 25 IX 1903.

VI. Archiwum Archidiecezjalne w Krakowie

a. Akta seminaryjne

1. Seminarium Duchowne 1801—1833.

Ocena przez władze diecezjalne projektu nauczania seminaryjnego z 14 III 1821 opracowanego na wniosek Komisji Rządowej WRiOP, 12 V 1821.

VII. Archiwum Prowincji OO. Reformatorów w Krakowie

a. Akta luźne

1. Akta o. Prospera Burzyńskiego 1755—1830.

2. Życiopis ś.p. Stefana Demedem (de Medem) Zakonu Ś. O. Franciszka, zebrały z Archiwum OO. Reformatorów Prowincji Małopolskiej przez X. Jukundyna Czerwonkę, reformata.

VIII. Archiwum Księża Misjonarzy w Krakowie na Stradomiu

1. Katalog Seminarium Internum 1867—1917, Personalia — Teka o. Józefa Krausego i o. Grzegorza Janiewskiego — nr 393.

IX. Archiwum Księża Misjonarzy w Krakowie na Kleparzu

1. Kronika.

Personalia o. Józefa Krausego.

X. Bibliotheca Apostolica Vaticana

1. Processus Consistoriales, vol. 216, k. 449—456, 627—635v, 636—668v; vol. 244, k. 582—596v; vol. 246, k. 284 (Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, nr mikr. 144 i 145).

Błędnie została podana w BAV, Proc. Cons., vol. 246, k. 284 wysokość etatu seminaryjnego.

W okresie niewoli stała dotacja rządowa dla Seminarium Sandomierskiego wynosiła 20.700 złp. czyli 3.105 rbs.

XI. Biblioteka Seminarium Duchownego w Sandomierzu

Dział G. Historia Kościoła

a. Akta seminaryjne

1. Akta posiedzeń księży profesorów Seminarium Sandomierskiego 1827—1847.

Dekrety pochwalne (decretum collaudationis) wystawione przez władzę diecezjalną księżom, którzy ofiarowali swoje książki Seminarium Sandomierskiemu, 6 X 1827.

Akt wydzierżawienia przez seminarium folwarków Kleczanowa i Nikiszałki, 18 X 1827.

Uchwała sesji zarządu seminarium z 9 III 1828, aby biskup Burzyński po raz trzeci z kolei interweniował u rządu o zwrot 2.896 złp wydanych na remont gmachu uczelni.

Program studiów w Seminarium Sandomierskim, 28 VI 1838, 18 VI 1839, 7 VII 1841 i 27 VI 1846.

Uchwała sesji pedagogicznej odnośnie wprowadzenia do studiów seminaryjnych wydziału przygotowawczego, 7 VII 1841.

Cenzus naukowy przyjmowanych kandydatów do Seminarium Sandomierskiego, 6 V 1843 i 27 VI 1846.

Relacja o karności alumnów, 22 X 1844.

2. Akta Seminarium Sandomierskiego z r. 1832.

Relacja o karności alumnów, 15 III 1832.

3. Akta t. s. ubocznych korespondencji i rekolektantów 1842—1866.

Przepisy dotyczące paszportów kleryków wyjeżdżających na ferie świąteczne lub wakacje, 19 XII 1861.

Relacje o rewizjach gmachu seminaryjnego i rzeczy osobistych alumnów przeprowadzonych przez wojsko rosyjskie, 18 VI 1863.

4. Akta t. s. osób należących do zwierzchności i służby w seminarium 1858—1866.

Dane dotyczące zatwierdzenia rządowego kandydatów na stanowiska profesorskie w Seminarium Sandomierskim, 25 I 1866.

5. Akta t. s. rozkładów lekcyjnych 1877—1905.

Rozkłady lekcyjne nauczania w Seminarium Sandomierskim, 10 XI 1877, 4 IX 1879 i 10 X 1905.

6. Pisma po ks. Andrzeju Wyrzykowskim 1908—1955.

b. Akta seminarium i organizacji kleryckich

Numer:

860 — Materiały do powstania 1863 r. zebrane przez ks. J. Wiśniewskiego.

910 — Księga kasy wzajemnej pomocy alumnów Seminarium Sandomierskiego z 1906 r.

927 — Księga oszczędnościowa alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu z 1909 r.

942 — Akta korespondencji z Konsystorzem Sandomierskim 1835—1857.

955 — Rachunki dochodów i rozchodów restauracji gmachu po benedyktynkach na urządzenie Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1903—1906.

957 — Biblioteka Seminarium Duchownego w Sandomierzu — rachunki i korespondencja 1910—1915.

959 — Egzaminy z przedmiotów „rosyjskich” w 1897 r.

962 — Księga sprawozdań przelożonych Kongregacji III Zakonu św. Franciszka w Seminarium Duchownym w Sandomierzu z 1923 r.

- 987 — Kronika „Koła Społecznego” alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1926—1938.
- 1090 — Pisma po ks. Janie Wiśniewskim 1890—1935.
- 1097 — Księga rachunkowa komitetu restauracji budynku seminaryjnego 1909—1918.
- 1149 — Księga kasowa 1879—1889.
- 1170 — Księga główna wkładów kasy oszczędnościowej alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1909—1912.
- 1175 — Akta „Pomocy Bratniej” alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu z 1909 r.
- 1262 — Protokółarz „Koła Społecznego” alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1926—1929.
- 1266 — Sklep klerycki w Seminarium Duchownym w Sandomierzu 1918—1933.
- 1294 — Akta „Kółka Tercjarskiego III Zakonu” alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1917—1923.
- 1316 — Protokoły zarządu kasy wzajemnej pomocy alumnów Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1906—1910.
- 1318 — Składki miesięczne organizacji kleryckich 1910—1911.
- 1362 — Katalog podręczników teologicznych, filozoficznych, prawnych i historycznych oraz katalog książek wypożyczonych z biblioteki seminaryjnej, XIX—XX w.
- 1363 — Katalog książek Biblioteki Podręcznej Seminarium Sandomierskiego, XIX—XX w.
- 1389 — Pamiętnik seminaryjny i modlitwy kleryckie 1898—1899.

XII. Materiały ks. prałata dra Edwarda Górskiego

1. Akta wicerektora seminarium 1918—1933.
2. Program studiów seminaryjnych. Program studiów biblijnych 1918—1936.

B. ARCHIWA PAŃSTWOWE

XIII. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie

1. Akta Rady Stanu Królestwa Polskiego 1816—1867.
- Vol. 16^a — Akta dotyczące sprawozdań Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z lat 1860, 1861 i 1864.
- 16^b — Sprawozdanie z czynności Wydziału Wyznań i Oświecenia za r. 1862 i 1863, vol. 1—2.
- 43^a — Raporta roczne Komisji Rządowej Obrządków Religijnych i Oświecenia Publicznego 1816—1822.
- 43^b — Raporta Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1822—1823.
- 43^c — Raporta z czynności Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1824—1828.
- 54 — Organizacja Duchowieństwa Katolickiego 1816—1821, k. 114. Sekcja II, nr 3A zawiera kopię postanowienia królewskiego o stopniu dozoru i opieki rządu nad duchowieństwem rzymsko-katolickim i jego funduszami, z 6/18 marca 1817 r.
W Bibliotece KUL jest wydrukowany tekst dekretu powyższego pt. „Wypis z protokołu Sekretariatu Stanu Królestwa Polskiego” (sygn. 10839 III^b). Dekret ten oparty był na zasadach supremacji państwa nad Kościołem Katolickim.

2. Akta Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu Królestwa Polskiego 1820—1826.
Vol. 1303 — Akta t. s. uposażenia duchowieństwa w Królestwie Polskim, vol. 1.
1304 — Akta t. s. uposażenia duchowieństwa w Królestwie Polskim, vol. 2.
3. Akta Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych 1815—1868.
Vol. 6175 — Akta t. s. uposażenia duchowieństwa w Królestwie Polskim, vol. 2.
4. Protokoły posiedzeń Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego 1815—1867, sygn. 7000—7018, t. 1—19.
- Vol. 7014, s. 237 i 256 — Dane ukazu carskiego z 3 VII 1824 zgadzającego się na przeniesienie dominikanów przebywających w klasztorze św. Marii Magdaleny do klasztoru tejże reguły zakonnej przy kościele św. Jakuba w Sandomierzu. Opróżniony zaś klasztor miał być przeznaczony na pomieszczenie seminarium diecezjalnego.
- 7016, s. 507 — Pismo biskupa Burzyńskiego do cesarza Mikołaja I w sprawie przyspieszenia remontu gmachu seminaryjnego.

XIV. Archiwum Akt Nowych w Warszawie

a. Akta Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1917—1939.

1. Departament V — Wyznań 1918—1939.

- Vol. 502 — Uposażenie duchowieństwa 1919—1932.
Dane dotyczące „nadzwyczajnego dodatku drożyznianego” wypłacanego przez państwo profesorom Seminarium Sandomierskiego na podstawie przepisów uchwały sejmowej z 28 VII 1919; 21 IV 1920.
- 579 — Seminarium i zakłady teologiczne — uprawnienia, programy studiów 1920—1938.
Przepisy państwowe dotyczące cenzusu naukowego kandydatów przyjmowanych do seminarium, 22 X 1921, 15 II i 6 IV 1926.
- 581 — Seminarium i zakłady teologiczne — uposażenie profesorów i alumnów 1919—1936.
Relacja o „nadzwyczajnym dodatku drożyznianym” wypłacanym profesorom seminarium, 28 VII, 6 i 17 XI 1919, 20 II 1920.
- 582 — Seminarium i zakłady teologiczne — sprawa ulg kolejowych i paszportów 1920—1939.
Ulgi taryfowe na kolejach przyznane przez Ministerstwo WRiOP alumnom sandomierskim, 9 XII 1925.
- 594 — Seminarium i zakłady teologiczne — Diecezja Sandomierska 1919—1939.
Stan dotacji pieniężnych wypłacanych przez państwo na rzecz Seminarium Sandomierskiego, 29 IX i 6 XII 1919, 4 III 1926.
Relacja o tzw. Prywatnym Gimnazjum Męskim Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu, czyli Niższym Seminarium Duchownym, 8 XI 1929.
- 888 — Służba wojskowa duchowieństwa i duszpasterstwo wojskowe 1920—1939.
Przepisy rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wojskowych z 29 III 1920 odnośnie służby wojskowej alumnów, 21 IV 1920.

XV. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach, Oddział Terenowy w Radomiu

1. Akta Zarządu Dóbr Państwowych. Komisja Województwa Sandomierskiego.
Vol. 1135 — Akta okupacji klasztoru księży benedyktynów świętokrzyskich 1819—1831.

Spis przedmiotów przeznaczonych przez Deputację do Spraw Zniesionych Instytutów Duchownych z ewakuowanego klasztoru św. krzyskiego na rzecz Seminarium Sandomierskiego, tamże, k. 62 i 72.

2. Akta Dyrekcji Szkolnej Radomskiej.

Vol. 388 — Akta Szkoły Seminarium Duchownego w Sandomierzu 1909—1915, vol. 1—2.

Personalia profesorów wykładających przedmioty „rosyjskie” w Seminarium Sandomierskim, vol. 1—2; 20 V 1910, 5 VI 1911 i 7 V 1915.

Dane dotyczące okólnika rządowego z 20 V 1897 zezwalającego na to, aby neoprezbiterzy z 1896 r. (nie posiadający zaliczonego egzaminu maturalnego z przedmiotów „rosyjskich”) po wykazaniu przed gubernatorem kwalifikacji do prowadzenia aktów urzędnika stanu cywilnego, otrzymali pełne uprawnienia przysługujące duchowieństwu, vol. 1, 20 V 1897.

Drukowany tekst instrukcji z 6 XII 1900 o sposobie przeprowadzania egzaminów piśmiennych z przedmiotów „rosyjskich” w seminariach duchownych, vol. 1.

Pismo z 25 V 1905, w którym warszawski gen. gubernator Maksymowicz powiadomił biskupa sandomierskiego o tym, że tematy piśmiennych egzaminów maturalnych z przedmiotów „rosyjskich” ogłaszać ma ordynariusz diecezji, vol. 1.

Uposażenie profesora przedmiotów „rosyjskich” w Seminarium Sandomierskim, vol. 1; 1, 9, 10, 22 i 23 VI 1909.

Tekst (w języku francuskim i rosyjskim) konwencji zawartej między Stolicą Apostolską i rządem rosyjskim 22 VII 1907 w sprawie nadzoru władz świeckich nad wykładami i egzaminami z przedmiotów „rosyjskich” w seminariach duchownych Królestwa Polskiego, vol. 1.

Raporty za lata 1909—1915 opracowane przez przedstawicieli rządowych, biorących udział w egzaminach z przedmiotów „rosyjskich” w Seminarium Sandomierskim, vol. 1—2.

Dane dotyczące poziomu nauczania przedmiotów „rosyjskich” w Seminarium Sandomierskim, vol. 1; 7 V 1915.

474 — Akta przyjęcia budynków po-pijarskich i po-bernardyńskich w Zarząd Naukowy 1865—1866.

Relacja o włączeniu do biblioteki seminaryjnej księgozbiorów po skasowanych klasztorach w Diecezji Sandomierskiej, cz. 1.

3. Akta Rządu Gubernialnego Radomskiego.

Vol. 7 — Akta etatów oraz wszystkich innych wydatków dla duchowieństwa i zakładów naukowych 1864—1865.

141 — Akta t. s. zniesienia klasztorów 1849—1866.

Dane dotyczące włączenia do biblioteki seminaryjnej księgozbiorów po skasowanych klasztorach w Diecezji Sandomierskiej, 9 VIII 1865.

4. Akta luźne dotyczące powstania styczniowego.

Znajduje się w nich między innymi krótka biografia Kazimierza Falkiewicza, alumna Seminarium Sandomierskiego, pochodzącego ze Skaryszewa k. Radomia. Falkiewicz był jednym z pierwszych kleryków, którzy „zrzuciwszy suknię, wdziali zbroję i poszli do szeregu [powstańców], by zdobyć wolność Ojczyzny [...]. Walczył [on] w Św. Krzyskich Górach, pod Stopnicą i Staszowem”, tamże.

XVI. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Lublinie

Rep. 7, nr 155/1903 — Djeło Kanceljarji Ljublińskiego Gubjernatora
14 IV 1903 — 13 X 1903.

Dane dotyczące protestów biskupów Królestwa Polskiego przeciwko systemowi egzaminów z przedmiotów „rosyjskich” w seminarjach duchownych, określonych przepisami instrukcji z 6 XII 1900, ukazu carskiego z 30 I 1902 i instrukcji z 26 IX 1902, tamże, s. 60.

XVII. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach,
Oddział Terenowy w Sandomierzu

a. Akta miasta Sandomierza 1540—1950

Vol. 128 — Wydział Administracyjny. Sekcja Wyznań i Oświecenia Publicznego. Przejęcie majątków po zniesionym duchowieństwie klasztorным i świeckim 1865—1867.

Relacja o przeznaczeniu gmachu poklasztornego św. Marii Magdaleny w Sandomierzu na pomieszczenie seminarium duchownego, 18 i 27 III 1865.

199 — Wydział Wojskowy. Sekcja Policyjna. Akta zaburzeń politycznych 1853—1863.

Dane o nastrojach religijno-patriotycznych w Sandomierzu (także w seminarium) i jego okolicy w okresie powstania styczniowego, tamże, vol. 1, s. 25—285v, 341.